

Natuur.ruimte

Nieuwe kansen voor
Antwerpse gierzwaluwen

Kooldries-Hoofsweer
opengesteld

Gemeentelijk
biodiversiteitscharter

Ecologische loods
in Ekeren

Schatkamers

Dit jaar moet een bijzonder jaar worden. 2010 is immers uitgeroepen tot het Internationale Jaar van de Biodiversiteit. Meer dan ooit zal het veelvormige leven, dat we overal op onze planeet aantreffen, in de schijnwerpers staan. Bovendien had de internationale gemeenschap zich tot doel gesteld om de sterke achteruitgang van de biodiversiteit op aarde tegen 2010 te vertragen. De Europese Unie was nog ambitieuzer: tegen 2010 moest die achteruitgang in de EU gestopt zijn.

Het zal helaas niet in 2010 gebeuren. Alle analyses en wetenschappelijke onderzoeken wijzen uit dat de achteruitgang van de soortenrijkdom onverminderd doorgaat. Ook bij ons. Wordt 2010 dan een maat voor niets?

Neen. Het Internationale Jaar van de Biodiversiteit moet een hefboom worden om krachtige impulsen te geven voor een stevig biodiversiteitsbeleid op alle mogelijke niveaus, van lokaal tot Europees en zelfs mondiaal.

Dat een krachtadige inzet werkt, bewijzen we met Natuurpunt iedere dag. In de navolgende bladzijden kan je lezen over de regionale successen en ambities van onze afdeling: de grootste gierzwaluwenactie in Vlaanderen ooit staat in de steigers, de ingekorven vleermuis bereikt een record in het Fort van Schoten, steeds meer vogel- en andere diersoorten worden opgemerkt in onze natuurgebieden...

De natuurgebieden van Natuurpunt vormen immers hét bewijs dat er wel degelijk een toekomst is voor de biodiversiteit om ons heen. Terwijl het aantal soorten in onze dagdagelijkse omgeving blijft dalen, neemt de biodiversiteit in onze natuurgebieden weer toe en doen kwetsbare planten en dieren het steeds beter. Onze natuurgebieden zijn als het ware dé schatkamers van de biodiversiteit in onze regio.

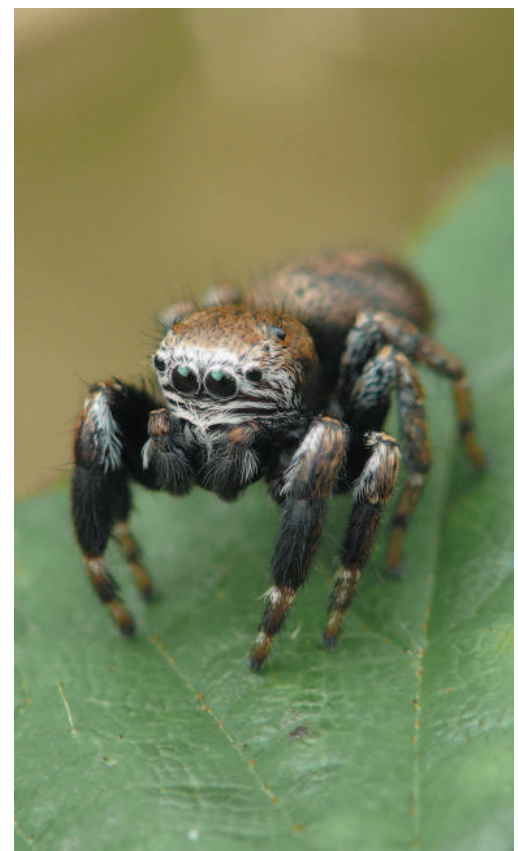
Dat is alleen mogelijk dankzij de inzet van vele vrijwillige en professionele medewerkers, maar ook dankzij jouw jarenlange steun. Ik wil je graag uitnodigen om zelf eens na te denken, wat jouw extra steun voor onze biodiversiteit in 2010 zal zijn. In dit nummer van Natuur.ruimte vind je alvast heel veel inspiratie.

Stefan Versweyveld
voorzitter

In dit nummer

Edito	2
Natuur.winkel	3
Natuurstudie: gierzwaluwen	4
Natuurgebied: Oude Landen	6
Natuur.actief: starthappening Kooldries-Hoofswaer	8
Natuur.beleid: gemeentelijk biodiversiteitscharter	10
Natuur.prikbord	12
Natuur.beweging: spinnen en weven	14
Natuur.beweging: vrijwilligers	15
Snor: lente in het bos	16
Natuur.project: nieuwe loods	18
Vergeet niet te genieten	20
Natuur.divers: je tuin insectenvriendelijk	26
Natuur.agenda	28
Reclame	29
Colofon	30
Reclame	31
Natuurbeheer in Het Rood	32

Biodiversiteit kansen geven betekent dat zoveel mogelijk soorten, zoals deze springspin kansen krijgen.

Foto: Walter Van Ginhoven (FFFS).

Een nieuw voorjaar betekent nieuw leven in de natuur... en in de tuin!

Tekst: Hubert Michiels

Heb je dit voorjaar plannen voor je tuin? We hebben enkele leuke boeken die je kunnen helpen om je tuin echt natuurvriendelijk te maken. Een nieuw voorjaar betekent meer leven in de natuur, denk maar aan de uitbundige voorjaarsbloeiërs die aan dit seizoen kleur geven. Een goede plantengids komt dan goed van pas! Wil je een plant of een insect wat nauwkeuriger bekijken, dan is een loep het instrument bij uitstek. Je vindt het allemaal op www.natuurpunt.be/winkel. Alles kan via het Natuur.huis besteld worden.

Tuinieren op de vierkante meter gaat over ontwerp, aanleg en onderhoud van écht kleine tuintjes: van het formaat stoeptegels tot hoeken, randen, borders en terrassen van grotere tuinen. Met leuke creatieve ideeën voor onder meer geveltuinten, muren, balkons, binnenplaatsen, vensterbanken, daktuinen, ... Op eenvoudige wijze maak je zelfs van het kleinste plekje een plantenparadijs. Levend groen brengt fleur en geur en trekt vlinders en vogels aan. Bovendien geeft dit natuurvriendelijk tuintje je huis en buurt een mooi aanzien. De gids bevat foto's en illustraties, handige tips en lijsten met geschikte planten voor iedere plek. Ledenprijs € 9.

Wilde bloemen Capitoool Veldgids. Dankzij schitterende close-upfoto's komen in deze compacte en overzichtelijke natuurgids meer dan 440 soorten tot leven. Dit is de perfecte veldgids voor iedereen die in wilde bloemen geïnteresseerd is, ongeacht leeftijd en ervaring. Met een vernieuwende fotografische aanpak behandelt deze gids de meest voorkomende wilde bloemen van Noordwest-Europa. Handige gids voor beginners en geïnteresseerden. Ledenprijs € 15,30.

Dieren en planten – Gids voor onderweg. De veldgids is volledig vernieuwd met een betere lay-out, vernieuwde teksten en nieuwe foto's. In dit boek vind je ongeveer 800 dier- en plantensoorten. Een overvloed aan natuurgetrouwe kleurenfoto's van paddenstoelen, mossen, bloeiende planten, bomen, struiken, schelpdieren, slakken, insecten, vissen, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren. De gids geeft o.a. informatie over kenmerken, leefgebied, leefwijze, ontwikkeling en voortplanting. Ook wordt gewezen op zeldzaamheid en eventueel beschermde status. Door de eenvoudige symbolen voor alle dieren- en planten-

groepen vind je snel de soort die je zoekt. Ledenprijs € 18.

Les a insectenloep aplanetisch iox is een open loep van goede kwaliteit met een lens zonder vervorming. Kan ook voor plantenstudie gebruikt worden. Ledenprijs € 12,60.

Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren,
tel. 03-541.58.25, e-mail:
antwerpennoord@natuurpunt.be.
Van maandag tot en met vrijdag
open van 10 tot 17 u.

Opnieuw zwarte wolken boven Antwerpen?

Tekst: Bram Vogels

Iedereen heeft ze al wel eens door de straten horen gieren op zwoele zomeravonden in Antwerpen, een zwarte wolk met gierzwaluwen. Een groep gierzwaluwen hoort nu eenmaal bij de stad en geeft de stad een eigen geluid. Vooral tegen de avond verzamelen de vogels zich in grote groepen die een indrukwekkend klankspel voortbrengen met magnifieke achtervolgingen. Om deze wervelende groepen doorheen de straten te behouden, is een samenwerking opgezet tussen Natuurpunt Antwerpen Noord, de stad Antwerpen en het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) van de Vlaamse overheid.

Gierzwaluwen zijn hulpeloos op de grond. Daarom brengen ze het grootste deel van hun leven in de lucht door. Foto: Raymond De Smet.

Gierzwaluw

Gierzwaluwen behoren ongetwijfeld tot de beste vliegers ter wereld. De soort vliegt zo ongeveer haar hele leven lang en komt enkel naar beneden om te nestelen. Al de rest zoals slapen, paren en eten gebeurt in de lucht. Daarom is hun lichaam zeer gestroomlijnd met opvallend spitse lange sikkelvormige vleugels. Hierdoor hebben ze een zeer kenmerkend profiel dat van op zeer grote afstand herkenbaar is. Ze zijn zo aangepast dat hun pootjes niet meer zijn dan enkele kleine klauwtjes om zich vast te houden aan een muur om hun nest te bereiken. Door de combinatie van korte poten en

zeer lange vleugels kunnen ze zelfs niet opstijgen van op een vlakke ondergrond. Dat is ook de reden dat ze nestelen in holten op aanzienlijke hoogte boven de grond. Van op deze locaties kunnen ze zich laten vallen en vervolgens aan hun vlucht beginnen.

Achteruitgang

Hoewel in een aantal landen de gierzwaluwpopulatie als stabiel wordt ingeschat, is dat niet het geval voor o.a. België, Nederland, Duitsland en Groot-Brittannië waar aanzienlijke afnames zijn vastgesteld. Het valt daarbij op dat dit bijna allemaal landen zijn uit het dichtbevolkte West-Europa.

Nochtans zou dit geen probleem mogen zijn, aangezien de soort opvallend veel samen voorkomt met de mens en er zelfs voor een groot deel van afhangt.

Voor deze afname wordt overal maar één grote oorzaak aangehaald: te weinig geschikte nestgelegenheid. De soort broedt in holten, spleten, onder dakpannen, e.d. Kortom overal waar de dieren beschut en veilig weg kunnen kruipen. Oude gebouwen in stadscentra zijn vaak heel geliefd omdat in die gebouwen nog veel geschikte nestgelegenheid te vinden is.

Bij de renovatie van deze gebouwen wordt de geschikte

nestgelegenheid vaak weggenomen om lekken te dichten, beter te isoleren e.d. waardoor de nestholten verdwijnen. Om dezelfde reden is in nieuwe gebouwen meestal geen plaats voor gierzwaluwen. De steden dreigen dan ook op termijn een belangrijk natuurlijk erfgoed te verliezen.

Actieplan

Omdat dit niet mocht gebeuren met de gierzwaluwen in Antwerpen is er dan ook actie ondernomen. De stad Antwerpen, het departement LNE en Natuurpunt met de vogelwerkgroep en de gierzwaluwwerkgroep hebben de handen in elkaar geslagen om de achteruitgang tegen te gaan. Aangezien restauraties e.d. noodzakelijk zijn, moet de oplossing gezocht worden in het plaatsen van nestkasten. Om deze actie tot een goed einde te brengen, heeft het departement LNE maar liefst 1.500 nestkasten ter beschikking gesteld. De stad Antwerpen zorgt er met de technische dienst voor dat deze nestkasten worden opgehangen aan de gebouwen die door

medewerkers van Natuurpunt als geschikt worden aangeduid.

We kunnen dan ook met enige fierheid stellen dat één van de grootste beschermingsacties die in Vlaanderen zijn opgezet voor gierzwaluwen in Antwerpen zal doorgaan. Bij deze actie worden alle gebouwen in eigendom van de stad Antwerpen, het OCMW en de autonome gemeente-bedrijven gescreend. Hierbij doen we een warme oproep aan al onze vrijwilligers die in Antwerpen geschikte gebouwen kennen waar al dan niet nu reeds gierzwaluwen aanwezig zijn, om ons te contacteren. Wie weet krijgen binnenkort de gierzwaluwen in uw buurt er een aantal extra luxe-appartementen bij.

Eén belangrijk detail mag men natuurlijk nooit uit het oog verliezen. Gierzwaluwen zijn heel kieskeurig en blijven trouw aan hun oorspronkelijke nestgelegenheid. Hierdoor kan het soms lang duren vooraleer sommige nestkasten ingenomen worden. Eerdere projecten hebben al aangetoond dat dergelijke nestkastacties een groot succes hebben (zie kadertekst) en een

*Eén van de 1.500 nestkasten.
Foto: Kathleen Quick.*

ruime belangstelling opwekken bij de bewoners of gebruikers van de gebouwen. Een lijst met te screenen gebouwen kan opgevraagd worden bij Natuurpunt Antwerpen Noord. Alle hulp of nuttige info is zeker welkom!

Foto: Raymond De Smet.

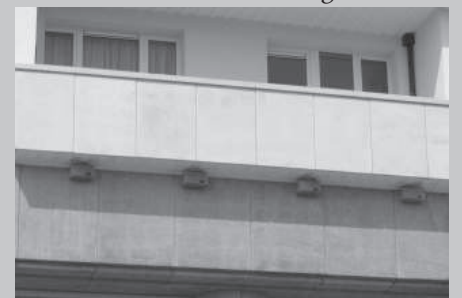
Nestkastactie aan de Luchtbal

De Langblokken op de Luchtbal in Antwerpen tegenover het bioscoopcomplex Metropolis zijn enkele jaren geleden gerestaureerd. In deze gebouwen was een zeer grote populatie gierzwaluwen aanwezig. De nestholten moesten afgedicht worden en daarom is in samenwerking van Natuurpunt Antwerpen Noord, het departement LNE en CVBA Woonhaven een nestkastactie opgezet. Hierbij zijn 176

nestkasten opgehangen en bij een inventarisatie in 2008 bleek dat in maar liefst 44 nestkasten gierzwaluwen tot broeden kwamen. Naast de gierzwaluw profiteerde de huismus mee van deze nestkastactie want in 43 nestkasten was een broedende huismus aanwezig. In totaal waren dus bijna de helft van alle nestkasten bezet. Het gedetailleerd rapport van deze inventarisatie is terug te vinden op de site van de vogelwerkgroep

www.antwerpennoord.be/vogelwerkgroep onder *soortbescherming*.

De nestkasten aan de Langblokken op de Luchtbal. Foto: Bram Vogels.

Een parel in de stad: de Oude Landen

Tekst: Saskia Verbaenen & Ivo Wildiers

Een kleurige zee van prachtige en zeldzame orchideeën in de lente,

rietkragen en wilgenbosjes, rietvogels en nachtegalen en een vredig grazende kudde Schotse Gallowayrunderen. De Ekerse Oude Landen zijn niet alleen een klein paradijs om te vertoeven, maar ook en bovenal een kostbare natuurlijke schatkamer. De 100 hectaren natuurschoon vormen zonder meer één van de mooiste en meest gevarieerde stedelijke natuurgebieden in Vlaanderen. En toch waren ze bijna verloren gegaan...

Vleeskleurige orchis. Foto: Dirk Swaenen.

Actievoerders en krakende burgers

Guy Leys is binnen Natuurpunt Antwerpen Noord één van de terreinbeheerders van de Oude Landen. Het is al jaar en dag zijn troetelkind. “Toen ik jong was, lagen de Oude Landen in militair domein,” vertelt hij, “Toen ik een jaar of 16, 17 was, verdwenen de bordjes met verboden toegang, en

Tijdens een kraakactie op 16 september 1978 werden de Oude Landen opgeëist als natuurgebied voor iedereen. Foto: Guy Leys.

konden we nieuwsgierig een kijkje nemen op het terrein dat zolang verborgen was gebleven. We trokken onze ogen wijd open toen we die zeldzame bloemen en die waardevolle brok natuur zagen.” Het leger sloot inderdaad in de jaren '60 zijn kazerne op de Luchtbal en verkocht het terrein in 1969 aan de stad Antwerpen. Die plande er de bouw van een sociale woonwijk. De oliecrisis van 1973 gooide roet in het eten en de plannen werden uitgesteld. Het was voor Guy Leys en zijn confraters de gedroomde gelegenheid om in actie te schieten. Ze richtten de Werkgroep Oude Landen op om het gebied als stuk natuur te behouden en te beheren. Dat ging niet zonder slag of stoot. Gelukkig kregen de actievoerders de steun van de omwonenden, die de Oude Landen zelfs voor een dag kraakten. Tot hun eigen verrassing lukte het de leden van de werkgroep om een stokje voor de bouwplannen van de stad te steken, en kreeg het voormalige militaire oefenterrein de status van beschermd landschap. Ze stonden lange tijd in voor het

beheer met eigen mensen en middelen, tot in 2001 de Oude Landen eindelijk erkend werden als natuurreservaat door de Vlaamse overheid en er een beheerovereenkomst kwam met de stad Antwerpen. Tot op vandaag blijft het domein eigendom van de stad, maar Natuurpunt Antwerpen Noord staat in voor het beheer.

Voor iedereen

De eerste beheerdaad die de ploeg van het allereerste uur stelde, was het aanleggen van wandelpaden. Nog zonder machines, met de hand en met de zeis, maakten ze de weg vrij voor wandelaars. Het was immers van in het begin de bedoeling dat de Oude Landen, naast de functie van natuurgebied, een sociale functie kregen zodat ook het grote publiek ervan kon genieten. “Heel speciaal aan de Oude Landen is het grote aantal zeldzame planten dat gedijt op de moerassige grond,” vertelt Guy Leys. “Vooral de talrijke zeldzame orchideeën zijn uniek. Het grootste deel zijn vleeskleurige orchissen; we

hebben zelfs lang één van de grootste aantallen in Europa gehad. Mijn favoriet is de moeraswespenorchis, dat is de allermooiste.” De Oude Landen tellen zoveel orchideeën dat het één van de weinige gebieden is waar wandelaars in de lente op de paden zonder problemen vlak langs de bloemen kunnen wandelen. Ze bloeien, afhankelijk van de weersomstandigheden, van mei of juni tot een eind in juli. Maar ook de vele andere zeldzame planten lonen de moeite, zoals de kleine varen met de mooie naam addertong. Ook veel vogelsoorten, reptielen en amfibieën voelen zich thuis in de Oude Landen, er komen regelmatig reeën op bezoek en we tellen er de grootste dichtheid aan nachtegalen. Het natuurgebied heeft trouwens ook onvermoede functies. Toen enkele jaren geleden Merksem te kampen had met wateroverlast, hebben de Oude Landen erger voorkomen. Guy: *“We stonden toen letterlijk tot aan onze borst in het water daar. Omdat het gebied lager gelegen is, heeft het heel wat water opgevangen.”*

Natuurbeheer in de praktijk

De terreinploegen kunnen ondertussen met moderner materiaal en modernere machines aan de slag, maar toch hebben ze al die jaren zo weinig mogelijk ingegrepen in de natuurlijke evolutie van de Oude Landen. Zo wordt er wel gemaaid om het orchideeënveld te behouden, en zorgen Schotse Gallowayrunderen voor een natuurlijke seizoensbegrazing. Van juli tot december verblijven ze in het westelijk deel van de Oude Landen, daarna gaan ze gedurende de rest van de winter en in de lente naar een boerderij in Muizen. In het oostelijk deel blijven de Galloways heel het jaar

grazen (ook in de winter). Ze dragen op lange termijn bij tot een natuurlijke mozaïek, met een afwisseling van gras, ruigte, struweel (struiken) en bos. De runderen houden bijvoorbeeld het bos in toom door de jonge enten op te eten. *“Natuurpunt Antwerpen Noord heeft lang geen grote ingrepen in het natuurlijke evenwicht van de Oude Landen moeten doen,”* legt Guy uit. *“Maar toch zullen we in de nabije toekomst een paar grotere werken moeten uitvoeren. Zo slagen de runderen er niet helemaal in om de verbossing tegen te houden. De bomen beginnen te veel op te rukken en worden een bedreiging voor de rietkragen. Dat probleem kunnen we nog wel oplossen met de beschikbare middelen en onze eigen terreinploegen. Maar ook de mooie, kronkelende Oudelandse beek baart ons zorgen. Ze is volledig dichtgegroeid, je kan ze als wandelaar nog amper zien. Dat kunnen we niet zelf verhelpen, daar hebben we de machines niet voor. We zullen dus op zoek moeten naar middelen om de Oudelandse beek te laten vrijmaken door een gespecialiseerde firma.”*

Of hij trots is op zijn werk als hij de Oude Landen ziet, vragen we Guy nog. *“Natuurlijk wel,”* antwoordt hij, *“maar hoewel ik één van de pioniers was, zou ik mijn rol in het geheel toch eerder bescheiden noemen. Ik heb op persoonlijk vlak wel veel in de Oude Landen geïnvesteerd. Toen ik pas afgestudeerd was, heb ik werkzaamheden in het buitenland geweigerd om mee voor de Oude Landen te kunnen blijven zorgen. Soms ben je geneigd om te denken dat de Oude Landen definitief verworven zijn, maar je moet altijd waakzaam blijven. De vrijwilligers die nu de kar trekken zijn*

Moeraswespenorchis.

Foto: Jeanine Van Waelderen (FFFS).

allemaal mensen die al heel lang meedraaien. Ik vraag me soms wel bezorgd af wie de fakkel zal overnemen als wij het niet meer kunnen doen... Trouwens, heel wat mensen weten nog steeds niet echt wat natuurbeheer inhoudt. Het zou mooi zijn als het onderwijs meer aandacht kon besteden aan het belang van de natuur en natuurbeheer.”

Fotoboek

Wie niet alleen wil wandelen in de Oude Landen maar er ook meer over wil lezen, kan in de Natuur.winkel het ‘Fotoboek Oude Landen. 30 jaar natuur voor iedereen’ kopen. Het boek, met veel foto’s, achtergrond en geschiedenis van het natuurgebied, werd in 2005 uitgegeven naar aanleiding van 30 jaar Oude Landen. Ledenprijs € 11,50.

De Kooldries-Hoofsweer in Brecht

Tekst: Freddy Heye & Rudi Bosschaerts

De Kooldries-Hoofsweer is gelegen in Brecht vlak naast het kanaal Dessel-Schoten.

Tijdens het graven van dit kanaal in de 19de eeuw ontdekte men dikke kleilagen in de ondergrond. Voor het exporteren van de klei was de ligging vlak naast het kanaal ideaal en zo ontstonden de talrijke kleiputten in de Kooldries-Hoofsweer. Deze putten zijn na de kleiwinningen in verval geraakt, gevuld met regenwater en uiteindelijk verbost met wilgenstruwelen. Door de onderliggende kleilaag wordt het gebied gekenmerkt als een zeer dynamisch systeem van uitdrogen en vernatten waardoor de Kooldries-Hoofsweer een unieke fauna en flora herbergt.

De combinatie van kleiputten, bos, heischraal grasland en heide zorgt voor een grote biodiversiteit. Foto: Bart Vannieuwenhuysse.

Paradijs

De Kooldries-Hoofsweer is een gebied met een verscheidenheid aan biotopen. Zo vinden we er wilgenstruwelen langs de verschillende kleiputten, maar ook

zomereiken-berkenbos, heischraal grasland en een stukje heide. Deze verscheidenheid valt zeker in de smaak bij amfibieën waaronder de zeldzame kamsalamander, een tot 17 cm

grote salamander die zijn naam te danken heeft aan de getande rugkam bij de mannetjes. Ook libellen en vlinders zijn hier talrijk. Vogelsoorten zoals dodaars, specht, boomklever, wielewaal, boomvalk en ijsvogel vinden hun toevlucht aan de grote kleiputten of de populieren-aanplant. Een kijkwand aan de grootste kleiput geeft je de gelegenheid deze vogels in alle rust te observeren.

Beheer

Om de typische kenmerken van de Kooldries-Hoofsweer te behouden, worden vijveroevers vrijgemaakt van opslag om pioniersplanten zoals de zeldzame ronde zonnedaauw meer kansen te bieden. De 17 ha grote Kooldries is in beheer bij Natuurpunt en het 30 ha grote Hoofsweer is in beheer bij het Agentschap voor Natuur en Bos van de Vlaamse overheid. Samen zorgen ze ervoor

Eén van de kleiputten. Foto: Bart Vannieuwenhuysse.

dat dit uniek stuk natuur bewaard blijft en optimale ontwikkelingskansen biedt aan vele zeldzame dieren en planten. Het is ook Europees habitatrictlijngebied voor de kamsalamander. Specifieke instandhoudingsdoelstellingen bepalen hiervoor het beheer.

Welkom in de natuur!

De Kooldries-Hoofsweer is enkel toegankelijk voor wandelaars. De Paepestraat, die de twee gebieden van elkaar scheidt, is toegankelijk voor fietsers, ruiters, ... Wandelaars kunnen het gebied ontdekken via een aantal uitgestippelde wandelroutes. Het zijn avontuurlijke wandelroutes waarvan de paden niet verhard zijn. Het is dan ook raadzaam om goed wandelschoeisel aan te trekken en bij slecht weer laarzen. Buggy's en kinderwagentjes zijn in het gebied moeilijk te hanteren en kan je beter thuis laten.

Wil je nog meer genieten van natuur en landschap in de omgeving van het natuurgebied Kooldries-Hoofsweer, verken dan ook eens een ander gedeelte van het beschermd landschap

*De Paepestraat vormt de grens tussen de Kooldries en het Hoofsweer.
Foto: Bart Vannieuwenhuysse.*

Brechtse Heide. Dit kan via de bewegwijzerde wandelpaden van de VVV Brecht en binnenkort ook via het wandelknooppunten-netwerk. Groepen kunnen zich laten begeleiden door een ervaren gids.

*De kamsalamander komt in grote aantallen voor in de kleiputten van de Kooldries-Hoofsweer.
Foto: Koen Vanaghtmael.*

Officiële opening van het natuurgebied Kooldries-Hoofsweer

Op **zondag 14 maart** wordt het natuurgebied Kooldries-Hoofsweer officieel opengesteld. Deze openstelling komt er door de samenwerking van vier partners: het Agentschap voor Natuur en Bos, Regionaal Landschap de Voorkempen, de gemeente Brecht en Natuurpunt Antwerpen Noord. Dankzij deze samenwerking kon een ruimer gebied ontsloten worden zodat wandelaars en natuurliefhebbers nog meer kunnen genieten van dit prachtig gebied.

Je bent van harte welkom op de starthappening. Om **13.30 u** zal Pol Goossens het wandelpad als eerste inwandelen. Tot 17 u kan je zelf het wandelpad verkennen, aan enkele landschapsposten krijg je info over cultuur en natuur! Zo zal ondermeer een pottenbakker aanwezig zijn, een landschapsschilder en kan je kennis maken met allerlei leven in het water.

Als afsluiter kan je terecht in de cateringtent voor een hapje en een drankje.

Foto: Bart Vannieuwenhuysse.

Gemeentelijk biodiversiteitscharter

Tekst: Johan Vandewalle

Een rijke en groene omgeving is een troef voor een gemeente.

Investeren in

natuur levert de gemeente een aangename leef- en werkomgeving op, creëert nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterkt de identiteit van de gemeente, ...

Bovendien zijn veel economische activiteiten direct afhankelijk van ecosysteemgoederen en -diensten. Zo is de landbouwsector afhankelijk van de bestuiving van bijen en is de industrie afhankelijk van natuurlijke grondstoffen voor energie of om afgeleide producten te fabriceren. Redenen genoeg dus om werk te maken van een ambitieus gemeentelijk biodiversiteitsbeleid.

Boerenwaluw. Foto: Raymond De Smet.

Biodiversiteit, wat is dat?

Biodiversiteit is de afkorting van 'biologische diversiteit' en staat voor de verscheidenheid aan levensvormen, genen en ecosystemen op onze planeet. Het gaat over natuur in al haar vormen: vogels, insecten, algen, planten, vissen, paddenstoelen, reptielen, amfibieën, ...

Biodiversiteit kan op drie niveaus beschouwd worden:

- **Diversiteit aan levensvormen:** de variatie van alle soorten dieren, planten, zwammen en micro-organismen.
- **Diversiteit aan ecosystemen:** het geheel van relaties tussen soorten en het leefgebied waarin ze voorkomen.
- **Diversiteit aan genen:** de verscheidenheid in genetische opmaak van dieren, planten, zwammen en micro-organismen.

Hoe meer hoe beter

De natuur voorziet in een belangrijk aandeel basisbehoeften zoals gezond voedsel, zuivere lucht, natuurlijke grondstoffen, proper water, bescherming tegen virussen en klimaatsverandering, beschutting en geneesmiddelen.

Biodiversiteit is bijgevolg een soort **levensverzekering**. Maar planten en dieren sterven aan een steeds sneller tempo uit door onze natuurbelastende manier van leven. Op lange termijn betekent dit een achteruitgang in de levering van de ecosystemendiensten.

Bedreigingen

De voornaamste bedreigingen voor de biodiversiteit zijn verzuring, verdroging en vermesting van onze gronden. De laatste decennia hebben ook overexploitatie van ruimte en grondstoffen, zware vervuiling, exoten en klimaatsverandering er toe bijgedragen dat steeds meer soorten en leefgebieden onder druk staan.

Biodiversiteitscharter

In het kader van de internationale Countdown 2010-campagne trekken de lokale afdelingen van Natuurpunt met het Biodiversiteitscharter naar de gemeenten. De campagne van Natuurpunt probeert op lokaal niveau initiatieven rond biodiversiteit te stimuleren. Concreet betekent dit dat de gemeente aangemoedigd wordt

om een biodiversiteitsactieplan op te stellen en het Charter voor Biodiversiteit te ondertekenen. Daarmee engageren de gemeente en de lokale Natuurpuntafdeling zich om samen werk te maken van een vooruitstrevend lokaal biodiversiteitsbeleid. De meerwaarde van dit charter is dat de gemeente en het middenveld de handen in elkaar slaan om het biodiversiteitsverlies op eigen grondgebied een halt toe te roepen.

Het Charter voor Biodiversiteit groeide in 2007 uit een initiatief van Natuurpunt Oost-Brabant. Geetbets, Zoutleeuw en Herent beten de spits af en zetten de eerste stap naar een betere lokale biodiversiteit. Drie jaar en talrijke partners later, kunnen we spreken van een succes. Eén van de hoogtepunten was de gezamenlijke ondertekening van vier gemeentebesturen: Overijse, Bertem, Hoeilaart en Tervuren op 14 februari 2009 tijdens het symposium rond biodiversiteit. Ook in de rest van Vlaanderen neemt de interesse toe.

Vier pijlers

Het samenwerkingsverband structureert zich rond vier pijlers:

- **Kennis:** Samenbrengen van gegevens
- **Communicatie:** Tussen partners onderling en naar het grote publiek toe
- **Betrokkenheid:** Stimuleren van doelgroepen en middenveld
- **Concrete actie:** Behoud en herstel van leefgebieden en soorten in de praktijk

Het initiatief voor de ondertekening van een charter kan zowel bij de gemeente als bij de afdeling van Natuurpunt liggen. De uitvoering van het charter gebeurt altijd in nauw overleg en samenwerking tussen beide partners.

Provinciale Campagne

De biodiversiteit in Vlaanderen gaat nog steeds achteruit. De Europese Commissie heeft zich in 2004 met de campagne 'Countdown 2010' geëngageerd om tegen 2010 de achteruitgang van biodiversiteit te stoppen. In een omzendbrief van 2006 roept de Europese Commissie alle overheidsniveaus op om mee de schouders onder deze doelstelling te zetten. Werken aan het vergroten van biodiversiteit (zoals vastgelegd in het provinciaal natuurontwikkelingsplan) is één van de kerntaken van de provincie Antwerpen. Om die reden werd een provinciale campagne uitgewerkt.

In het bijzonder wil de provincie focussen op de biodiversiteit in beekvalleien. De provinciale campagne heet daarom 'Biodiversiteit Lokaal BEkeKEN'. Beekvalleien zijn immers belangrijke dragers van de biodiversiteit en herbergen van bron tot monding heel wat Rode Lijstsoorten. Beekvalleien zijn duidelijk verbindende elementen zowel binnen de natuur als tussen de besturen.

De bedoeling is dat er realisaties op terrein gebeuren. Dat er dus concrete acties in beekvalleien uitgevoerd worden. Er zijn reeds heel wat plannen geschreven met mogelijke acties, zoals de deelbekkenbeheersplannen, gemeentelijke natuurontwikkelingsplannen, milieujaarprogramma's... En daarom is het tijd voor actie.

Voorbeelden van mogelijke acties zijn:

- creëren van vispaaiplaatsen (bv. door het aansluiten van grachten op het beekstelsysteem)
- oplossen vismigratieknelpunten
- hermeandering van de beek
- aanplanten van kleine landschapselementen
- aanpak van exoten
- aankoop van gronden langs beken

Het provinciebestuur en het Vlaams Gewest geven ook subsidies aan de gemeenten om biodiversiteit in beekvalleien aan te pakken.

En onze regio?

Tot op vandaag hebben 65 van de 70 gemeenten in de provincie Antwerpen, waaronder alle gemeenten binnen het werkingsgebied van Natuurpunt Antwerpen Noord, hun engagement voor de campagne 'Biodiversiteit Lokaal BEkeKEN' kenbaar gemaakt door de ondertekening van de Countdown 2010 verklaring.

Nog geen enkele van onze negen gemeenten heeft het gemeentelijk biodiversiteitscharter met Natuurpunt goedgekeurd. Voorbereidende gesprekken worden door onze kernen op dit moment gevoerd met de stad Antwerpen, de gemeente Schoten en de gemeente Brecht. Als die gesprekken goed verlopen kunnen

we binnenkort de ondertekening door die gemeenten bekendmaken.

Binnenkort zullen de andere kernen contact opnemen met hun gemeentebestuur om ook daar de gesprekken voor de campagne op te starten. Je hoort er later dit jaar zeker nog meer van.

Wat kan je zelf doen?

Ook als burger kan je heel wat betekenen voor de biodiversiteit! Zet de biodiversiteit in de bloemetjes. Dit kan iedereen:

- Gebruik geen pesticiden/ herbiciden in je tuin.
- Leg een geveltuintje aan en creëer zo je eigen natuurgebiedje.
- Laat 1x per week je auto staan.
- Kook 1x per week biologisch.
- Schrap 1x per week vlees, vis of gevogelte van het menu.
- Koop je kledij bij de kringwinkel; budgetvriendelijk en zeker niet minder stijlvol.
- Doof de lichten in lege kamers.
- Carpoolen is leuk, budget- en milieuvriendelijk!
- Draai de kraan toe tijdens het tandenpoetsen.
- Gebruik zo veel mogelijk spaarlampen. Er bestaan vandaag ook dimbare spaarlampen. Vraag er naar bij je verdeler.
- Zet je thermostaat enkele graden lager tijdens de wintermaanden en dicht tochtgaten en kieren van deuren.
- Spread the word: spreek er eens over met je familie en vrienden!
- Koop enkel wat je echt nodig hebt en recycleer oude spullen.

Meer info vind je op de website van Natuurpunt: **www.natuurpunt.be** onder het kopje **biodiversiteit**.

Wilgen voor Kai-Mook en Amerikaanse eik voor giraffen

Verwijderen van boomopslag in moerasgebied, hakhoutbeheer, bosvorming: tijdens de beheerwerken van Natuurpunt in haar natuurgebieden komt heel

Foto: Rafaël Delaedt.

wat houtig materiaal vrij. Voor brandhout vinden we vaak geïnteresseerden, maar takken vormen een heel ander verhaal. Onlangs hebben we voor deze beheerresten een mooie oplossing gevonden. De Zoo van Antwerpen heeft namelijk interesse in takken van o.m. wilg en Amerikaanse eik. Beide bomen blijken voor olifanten en giraffen immers een beestige lekkernij te zijn. In de winter kunnen de beheerresten van wilg dienen als voer voor olifanten, de Amerikaanse eik wordt dan weer beter in augustus/september gekapt en gedroogd zodat giraffen in de winter de dorre bladeren kunnen eten. Een mooie win-win situatie!

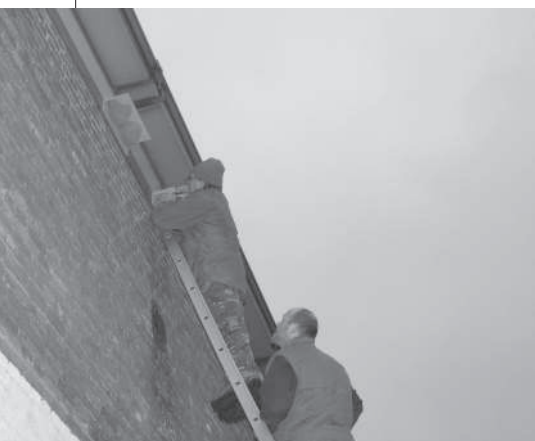
Ingekorven vleermuis bereikt record in Fort van Schoten

Tijdens de jaarlijkse telling van het aantal overwinterende vleermuizen in het Fort van Schoten troffen de vrijwilligers van Natuurpunt Antwerpen Noord liefst 293 exemplaren aan, net geen nieuw record. Absolute uitschieter was zonder twijfel de ingekorven vleermuis. Deze in heel Europa bedreigde vleermuizensoort verdubbelde quasi op één jaar tijd: van 22

exemplaren in 2009 naar 41 exemplaren in 2010! Bij de start van de tellingen in het Fort van Schoten in 2001 troffen we vier exemplaren van de ingekorven vleermuis aan op een totaal van 211 overwinterende dieren. De inrichting van het Fort van Schoten door Natuurpunt in samenwerking met Defensie is voor overwinterende vleermuizen meer dan geslaagd!

Nieuwe nesten voor huiszwaluwen in Berendrecht

Foto: Frank Goossens.

Op 30 november ll. werden er aan de loods van de bomenbank in Berendrecht 14 nesten voor huiszwaluwen opgehangen en dit in samenwerking met het Regionaal Landschap de Voorkempen. In de kleine schuur werden eveneens enkele nesten opgehangen voor boerenzwaluwen. In de toekomst zullen er nog nesten worden geplaatst aan de school in Berendrecht. Zo krijgen onze bedreigde huiszwaluwen een nieuwe toekomst in de polder!

Bezoek uit de Arctische toendra

Tijdens de voorbije winterperiode pleisterden er tot elf kleine zwanen op de plas van ons natuurgebied De Kuifeend en de Grote Kreek. Eén van de exemplaren droeg een witte kleuring om de poot met code TUF. Navraag leerde ons dat het een wijfje betrof dat geringd werd in 1994 als volwassen exemplaar en dus minstens 17 jaar oud was. De ringplaats bevond zich nabij een meer op 25 kilometer van de Barentssee, in het hoge noorden van Rusland, ter hoogte van Nova Zembla. Jaarlijks trok deze zwaan naar diverse plaatsen in Nederland en Duitsland om er te overwinteren. Dit jaar was ze voor het eerst in Vlaanderen.

473 soorten nachtvlinders in 't Asbroek!

Je leest het goed: tijdens een uitgebreid nachtvlinderonderzoek in 't Asbroek door Adriaan Peeters werden maar liefst 473 verschillende soorten gevangen! De vangsten gebeurden voornamelijk door het plaatsen van enkele lampen bij het vallen van de duisternis. 's Ochtends werden de gevangen soorten gedetermineerd en weer vrijgelaten. Twee opmerkelijke soorten waren de kleine heksenkruidmot en de kruidkersmot, omdat zij voor zover bekend in de hele provincie Antwerpen enkel uit 't Asbroek bekend zijn.

Foto: Guido De Prins.

Behaagactie geslaagd

Op 28 november was er terug een afhaaldag van de Behaagactie van Natuurpunt. Dit jaar konden we van een onovertroffen succes spreken met een totaalverkoop van net geen 20.000 planten!

Foto: Koen Vanaghtmael.

Ook de knotwilgen bleven het goed doen: er werden in totaal 68 stuks uit de Bospolder gehaald die in diverse gemeenten werden aangeplant. Met dank aan alle vrijwilligers van Natuurpunt en de medewerkers van de gemeenten die de stromende regen trotseerden tijdens het samenstellen van de pakketjes en aan de gemeentelijke milieudiensten voor de vlotte samenwerking.

Olievervuiling op het Galgeschoor en Groot Buitenschoor

Midden januari werd olieverontreiniging op de Schelde ter hoogte van onze natuurgebieden Galgeschoor en Groot Buitenschoor vastgesteld. De olieverontreiniging richtte redelijk wat schade aan. Zo troffen we tientallen met olie besmeurde meeuwen en eenden aan, die in de mate van het mogelijke werden gevangen en verzorgd in het vogelopvangcentrum van Brasschaat. Daarnaast tastte de olie ook de kwetsbare slikken en schorren aan. De grootste smurrie werd door een aannemer machinaal verwijderd. In het Galgeschoor en Groot Buitenschoor was het inzetten van zware machines niet evident, bovendien bleef er steeds

een restfractie over die machinaal niet verwijderd kon worden. Op zaterdag 6 februari hebben vrijwilligers van Natuurpunt de restfractie handmatig opgekuist om een verdere vernieling van natuurwaarden te voorkomen.

Foto: Koen Vanaghtmael.

Opstalvalleigebied in trek bij vogels

Iedere dag dat er geteld wordt, ondervinden we dat steeds meer watervogels de plassen in ons nieuwe natuurgebied 'Opstalvallei' weten te vinden. Wilde eend, krak-, slob-, kuif-, berg- en tafeleend zijn goed vertegenwoordigd, net als de wintertaling, meerkoet en dodaars. Tijdens de voorbije winter streken er regelmatig grauwe ganzen neer die in onze regio overwinteren. Overdag jagen de torenvalk en de buizerd over het gebied; ze krijgen soms gezelschap van een slechtvalk. 's Nachts nemen ransuil en kerkuil het over. De kolonie blauwe reigers, die in het aanpalende Reigersbos nestelen, zoeken nu in en om de plassen naar voedsel. De eerste fase van het Opstalvalleigebied werd recent heringericht tot natuurgebied en de eerste resultaten zijn alvast veelbelovend.

Foto: Frank Goossens.

Meer info

Voor meer informatie over deze onderwerpen kan je contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, tel. 03-541.58.25, antwerpennoord@natuurpunt.be, www.antwerpennoord.be.

Natuurpunt Ekeren brengt: 'spinnen en weven'

Tekst: Rit Van Damme

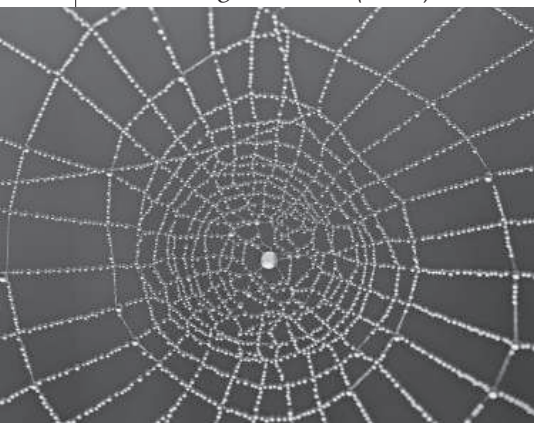
Wie heeft er al eens bij stilgestaan hoe een spin haar web weeft? Wat weten we nog over het kleine dier dat acht poten heeft en soms te vinden is op onze zolders en in garages? Alles over spinnen kom je te weten op zondag 23 mei, tijdens de week van de biodiversiteit, in park Hof De Bist.

Het is niet onze bedoeling om echte levende spinnen te tonen. We blijven natuurliefhebbers en laten de diertjes het liefst in hun natuurlijke omgeving. We zullen zorgen voor afbeeldingen waarop je de diertjes kan bewonderen en waarbij we veel info geven.

Er zijn bovendien heel wat volkswijsheden die gebaseerd zijn op het leven van de spinnen.

Maar 'spinnen' houdt heel wat meer in dan alleen de achtpotige diertjes. Op een creatieve manier wordt het thema uitgesponnen en

Foto: Dragutin Lacko (FFFS).

brengen we oude ambachten die vooral met wol en weven te maken hebben. Er komt een schaapherder die een demonstratie schaapscheren geeft. Je ziet hoe de wol wordt gesponnen en geweven. We demonstreren ook ambachten zoals wol verven, kantklossen, stoelen biezen, weven met pitriet en hout bewerken. En wie weet ontdek je wel ergens een reuzengroot web of een kunstige spin.

Poezen en zijderupsen spinnen ook. We eten spinnekies of suikerspinnen. Wie creatief is, ontdekt wat we nog allemaal kunnen met spinnen.

Naast het informatie vergaren over spinnen kan je ook deelnemen aan een zoektocht door het park en kinderen kunnen volop knutselen, tekenen, naar verhaaltjes luisteren, ...

Tussendoor kan je genieten van een heerlijke drank of een broodje in ons Poldercafé. De dag wordt opgeluisterd door muziek en

Een tijgerspin met haar prooi in het web. Foto: Rafaël Delaet (FFFS).

dans. In de voormiddag vergasten Bob, Frank en Zussen ons op een heerlijk aperitiefconcert. Zij brengen eigentijdse interpretaties van muziek uit de middeleeuwen en renaissance op een uitgebreid akoestisch instrumentarium, wat voor veel afwisseling zorgt: gitaren, mandoline, mandocello, mandola, viool, blokfluiten, dwarsfluit, harmonium, schalmei, allerlei percussie. In de namiddag treedt de Ekerse groep Arfest op met Europese volksmuziek, Vlaams gespeeld en Bretoens geïnspireerd. Zij geven alle folkdansers de kans om er een gezellig bal van te maken.

A DISTRICT EKEREN

Praktisch

Zondag 23 mei (Pinksteren) van 10 u tot 18 u in park Hof De Bist, Veltwijcklaan 272, Ekeren. Park Hof De Bist is ook toegankelijk voor kinderwagens en rolstoelen.

Natuurpunt heeft je nodig!

Tekst: Ewoud Lamiral & Hans Marijns

Natuurpunt Antwerpen Noord streeft naar meer en betere natuur voor iedereen. Daarvoor krijgen we de steun van meer dan 4.000 gezinnen en talrijke vrijwilligers. Dit maakt ons tot één van de grootste lokale afdelingen van Natuurpunt vzw. Dagelijks springt Natuurpunt in de bres om bedreigde biotopen en landschappen te redden. Bij Natuurpunt Antwerpen Noord zetten we ons onder meer in voor de natuur in de Antwerpse haven of zetten we acties op touw om mensen bewust te maken van milieuproblemen. In de omgeving van Antwerpen beheren we trouwens zo'n 600 ha natuurgebied. U kent ze vast wel: de Bospolder en Oude Landen te Ekeren, de Kooldries-Hoofsweyer te Brecht of De Kuifeend temidden van de Antwerpse haven zijn maar enkele voorbeelden.

Ons Natuurpuntteam bestaat uit een groep vrijwilligers, jong en oud, man en vrouw die zo nu en dan hun vrije tijd zin geven door de natuur vooruit te helpen. Ze organiseren wandelingen en cursussen, staan in voor Natuur.ruimte, zamelen geld in voor de aankoop van natuurgebieden, werken aan de uitbouw en het beheer van natuurgebieden, inventariseren onze natuurgebieden, ... Zonder inzet van vrijwilligers krijgt onze natuur geen bescherming. Misschien zie je het ook wel zitten om actief een puntje bij te dragen. Het mag ook 'slechts' een kommaatje zijn. Elke bijdrage, hoe beperkt ook, is welkom.

Promotie & onthaal

- ☐ ledenwerving op activiteiten
- ☐ ontwerpen van een infostand
- ☐ bemannen van een infostand
- ☐ helpen bij versturen en bussen van mailings
- ☐ uithangen affiches, verspreiden flyers
- ☐ perscontacten
- ☐ Natuurpunt promoten in scholen

Excursies en voordrachten

- ☐ gidsen van wandelingen in onze gebieden

- ☐ voordrachten geven
- ☐ educatief materiaal aanmaken
- ☐ praktische ondersteuning (reservering, klaarzetten, catering, onthaal)

Natuurbeheer

- ☐ werken in de natuur
- ☐ onderhoud en herstellen van gereedschap

Redactiewerk

- ☐ verzenden van het tijdschrift: etiketten plakken, brieven invoegen
- ☐ artikels schrijven over natuurstudie, beleid, ...
- ☐ adverteerders zoeken
- ☐ foto's maken
- ☐ redactie
- ☐ tekenen van illustraties en cartoons

Natuurstudie en onderzoek

- ☐ planten
- ☐ paddenstoelen
- ☐ zoogdieren
- ☐ vleermuizen
- ☐ vlinders
- ☐ vogels
- ☐ amfibieën

Beleid

- ☐ opvolgen dossiers

- ☐ bezwaarschriften schrijven

Aankoop natuurgebieden

- ☐ invoeren gegevens in databank
- ☐ gesprekken met eigenaars voeren

Word jij ook vrijwilliger?

Natuurpunt biedt je een gezellige en voldoende gevende vrijetijdsbesteding. Je werkt samen met andere vrijwilligers – waar nodig gesteund door de professionele krachten – aan meer en betere natuur. Een leerrijke vrijetijdsbesteding, want al doende verwerf je meer inzicht en vaardigheid in het natuurbeheer en doe je kennis op omtrent natuur, milieu en landschap in je buurt. Zin om letterlijk je handen uit de mouwen te steken voor natuur in je buurt? Dan kunnen we jou zeker gebruiken in ons team.

Je kan je kandidaat stellen als Natuurpuntvrijwilliger in het Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, of door te mailen naar antwerpennoord@natuurpunt.be.

Snor op ontdekkingstocht in het bos

Tekst: Mart Pauwels

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Ken jij ook het versje: 'één zwaluw brengt de lente

niet'? Of misschien geloof jij dat de zanglijster de lente aankondigt of de eerste voorjaarsbloeiers. Officieel begint de lente op 21 maart, maar dan is de natuur al lang met haar voorbereiding begonnen.

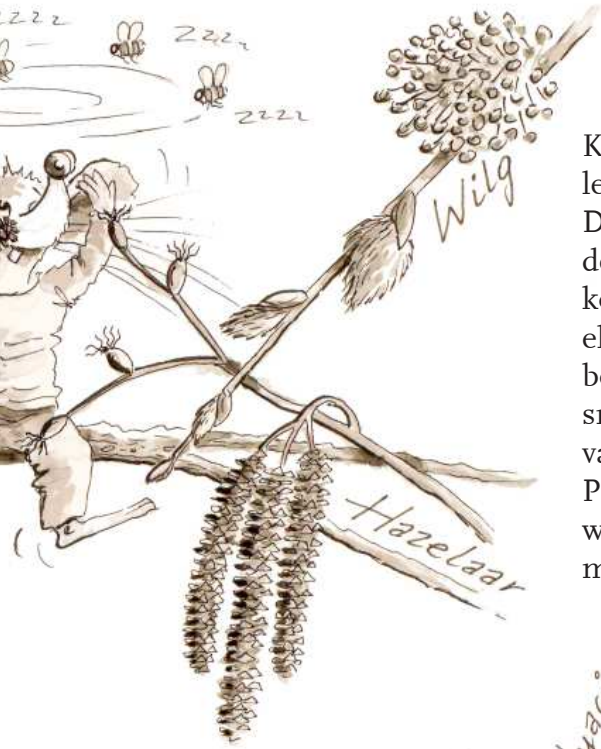
De allereerste bloemen in het bos

De meeste bloemen die je in het bos vindt, staan langs de paden of op open plekken. Toch zijn er een aantal die in de schaduw groeien. Aan het begin van de lente hebben de bomen nog geen bladeren en valt het licht nog tot op de grond. Bloemen die in een bos groeien, moeten er dus vroeg bij zijn. Bosanemonen, speenkruid, maagdenpalm en hyacinten zijn van die vroege bloeiers.

Voedselvoorraad

Waar halen de voorjaarsbloeiers hun voedsel vandaan? De meesten hebben in het vorige jaar al een voedselvoorraad opgeslagen. Soms in knolletjes zoals het speenkruid, soms in wortelstokken zoals bij bosanemonen en soms in bollen zoals de narcissen. Zodra de grond wat warmer wordt, schieten ze uit de grond en bloeien bijna meteen.

Stilstaan voor een els

Kale bomen brengen in de lente poëzie in het landschap. De eerste die ermee begint is de hazelaar. Meteen daarna komt de donkere figuur van de els langs onze sloot- en bosranden. De els is rijzig, vrij smal en donker met een vracht van oude en nieuwe propfen. Paars zijn de bladknoppen, die wat op pruimen lijken. Samen met de takken en twijgen geven ze de els een lentekleur. Als het

zonnig wordt, zoemen de bijen in de elzenkronen, hoewel ze er geen honing vinden.

Een vriend van de kale lente

Een wilg of liever, de wilgenkatjes, kent iedereen. Op de boswilg gaan de lichtgekleurde, met stuifmeel beladen katjes open voordat de bladeren verschijnen. De vrouwelijke katjes staan op aparte takken. Deze zijn in onze ogen niet zo mooi.

Maar hun nectar is wel heel belangrijk voor de insectenbevolking. Ze lokken hommels, bijen en zweefvliegen.

Samen met Snor speuren in het bos

Ondertussen zijn ook alle dieren druk bezig met het zoeken naar een partner en het bouwen van een nest. Je merkt dat je als natuurliefhebber niet veel tijd hebt voor een winterslaap want anders mis je wel wat. Door de opwarming van ons klimaat kan de lente een snelle start nemen.

Waarom zou je, in het jaar van de biodiversiteit, niet opschrijven welke dieren je allemaal gehoord en gezien hebt vóór 21 maart en welke planten in jouw omgeving het eerst bloeien? Biodiversiteit is een moeilijk woord voor: 'de rijkdom aan planten en dieren'. Laat ons weten wat je allemaal ontdekt!

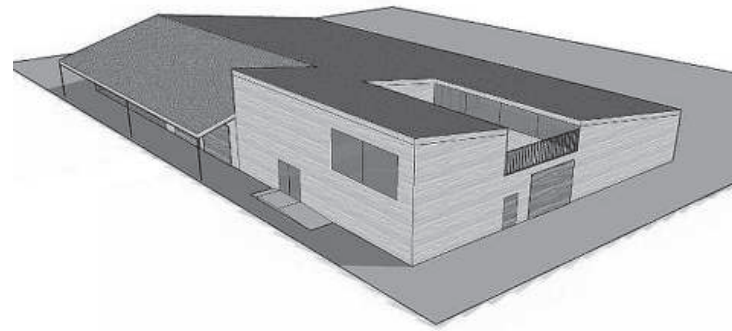
Natuurpunt start met bouw nieuwe ecologische loods

Stefan Versweyveld

Dit jaar wordt opnieuw een historisch

jaar, niet alleen omdat 2010 het Internationale Jaar van de Biodiversiteit is. In het voorjaar van 2010 start Natuurpunt in Ekeren namelijk met de bouw van haar allereerste ecologische loods in

Vlaanderen. Zowel de professionele als de vrijwillige terreinmedewerkers en het beheermateriaal van de vereniging zullen in dit unieke gebouw een plaats vinden. Hieronder kan je in primeur onze plannen ontdekken!

3D-schets van de noordwestelijke kant van de nieuwe loods. Op het donkergrijs deel van het dak (naar het zuiden gericht) komen zonnepanelen en zonneboilers. Het lichtgrijs dakdeel wordt een groendak.

Een hele evolutie

Dat de eerste ecologische loods van Natuurpunt in Ekeren wordt gebouwd is niet zo verwonderlijk. Natuurpunt heeft in onze regio zo'n 35 jaar ervaring in het beheer van natuurgebieden. Het begon allemaal in 1976, als de Werkgroep Oude Landen (de voorloper van Natuurpunt Antwerpen Noord) startte met het beheer van enkele hooilanden in de Oude Landen.

De beginjaren waren kleinschalig, maar ook arbeidsintensief. Er werd gemaaid met de zeis en het maaisel werd manueel afgevoerd met riek en rijf. Het beheermateriaal brachten de vrijwilligers eenvoudigweg iedere werkdag zelf mee met de fiets!

Zonder er veel ruchtbaarheid aan te geven, werd op het einde van de jaren '70 een klein gebouw, een overblijfsel van het militaire verleden van de Oude Landen, met een stevige deur afgesloten en meteen was de eerste bergplaats 'het klein kot' een feit.

De eerste helft van de jaren '80 werd gekenmerkt door de eerste mechanisering van het beheermateriaal. Het klein kot was de uitvalsbasis van dit beheermateriaal en de start van de beheerdagen van de vrijwilligers.

In 1988 konden we een grote stap voorwaarts zetten wanneer we van de Stad Antwerpen de toelating kregen om het oude militaire zendstation midden in de Oude Landen in te richten als materiaalopslagplaats. Vrijwilligers spendeerden er vele uren aan, maar dankzij de inrichting van het zendstation konden we groter beheermateriaal, waaronder tractoren, aankopen en stallen.

Elf jaar later, in 1999, maakten we opnieuw een belangrijke sprong. In december startte immers het sociaal economiebedrijf 'Natuur- en Landschapszorg' van Natuurpunt. In Ekeren werd een ploeg met vijf natuurarbeiders en een begeleider opgestart. Naar aanleiding hiervan, besliste Stad Antwerpen om een oude legerloods aan de rand van de

Oude Landen in de Donkweg voor een symbolisch bedrag in huur te geven aan onze vereniging. Meteen beschikten we over veel meer ruimte om ons beheermateriaal te stallen. Toch kregen we nieuwe ideeën...

Plannen

De voorbije jaren is de sociale werkplaats in Ekeren fors uitgebreid. Bovendien startten we met het project 'deeltijds werken – deeltijds leren'. Hierdoor is de huidige materiaalloods van Natuurpunt opnieuw te krap geworden. Bovendien voldoet ze niet meer aan de normen waaraan een werkloods tegenwoordig moet voldoen.

Daarom trokken we onze stoute schoenen aan en klopten aan bij Stad Antwerpen met de vraag of het niet mogelijk was om de niet bebouwde oppervlakte grenzend aan onze loods in erfpacht te krijgen. Met als doel een nieuwe, ecologische loods te bouwen. Het Antwerpse stadsbestuur zag wel iets in onze plannen en gaf de site

in erfpacht. Een nieuwe mijlpaal voor onze vereniging!

Ecologische loods: voorbeeld voor Vlaanderen

Na een jaar plannen maken die ecologisch maar ook financieel haalbaar moesten zijn, onderzoeken uitvoeren en bouwvergunningen aanvragen, is het dit voorjaar zover. De eerste ecologische loods van Natuurpunt in Vlaanderen wordt gebouwd in Ekeren!

We willen werken met zo duurzaam mogelijke materialen. Zo wordt gekozen voor een houtskeletbouw, duurzaam geproduceerd (FSC-gelabeld) hout en ecologische isolatiematerialen (papiervlokken). Uiteraard is er heel veel aandacht besteed aan de isolatie van het gebouw en het gebruik van daglicht. Hierdoor wordt de energiebehoefte geminimaliseerd.

Het gebouw is bovendien zo geconcipieerd dat het dak optimaal georiënteerd is voor het plaatsen van zonnepanelen. Voor de plaatsing en financiering van deze panelen hebben we een overeenkomst afgesloten met onze partner Linea Trovata (van het project 'zonnen voor meer natuur'). Er zullen in totaal meer dan 600 zonnepanelen op het dak geïnstalleerd worden! De overige oppervlakte van het dak wordt bedekt met een groendak.

Daarnaast voorzien we een zonneboiler voor de productie van warm water en zorgt een ketel op hout(snippen) uit onze eigen natuurgebieden voor de verwarming.

Een loods betekent uiteraard een grote verharde oppervlakte, maar het regenwater willen we opvangen en gebruiken voor het

De nieuwe loods wordt ingeplant ten zuiden van de bestaande loodsen aan de Donkweg in het noorden van de Oude Landen.

sanitair (toilet en douche) en voor het onderhoud van de machines. Hiertoe worden grote regenwaterputten geïnstalleerd. Aan de afspuitplaats voor de voertuigen wordt voorzien in een zand- en vetvang, om te vermijden dat de aarde en de olie van de voertuigen in het rioleringssysteem komt.

Voorbeeld

Zoals je hierboven kan lezen, willen we met de nieuwe loods een standaard creëren in Vlaanderen wat betreft het bouwen van ecologische, moderne en financieel haalbare loodsen. Natuurpunt plant alvast twee bijkomende ecologische natuur.loodsen in Gent en Genk. Bovendien hopen we dat de realisatie van onze loods de eerste stap zal zijn in de herwaardering van de volledige site en de

duurzame renovatie van de overige aanwezige loodsen door de Stad Antwerpen!

Ook jij kan je 'steentje' bijdragen

Als alles volgens planning verloopt, zal de nieuwe loods tegen de zomervakantie wind- en waterdicht zijn. Uiteraard dient er dan nog heel wat te gebeuren voor de afwerking van de loods. Hiervoor rekenen we op de steun van onze vrijwilligers en leden. Ben je een handige Harry of werk je graag mee aan de bouw van deze loods? Graag een seintje aan Koen Vanaghtmael in het Natuur.huis in Ekeren. Samen zorgen we ervoor dat de eerste ecologische loods van Natuurpunt in Vlaanderen een feit wordt!

Steek je mee de handen uit de mouwen?

Vind je ook dat we een halt moeten toeroepen aan de achteruitgang van onze natuur en de biodiversiteit?

- In de **Kooldries-Hoofsweer** kan je hieraan daadwerkelijk mee-helpen op onze beheerdag op **zaterdag 6 maart**. Trefpunt: ingang de Kooldries-Hoofsweer, Boudewijnstraat (ingang langs de Paepestraat achter de Cuveehoeve), Brecht – Sint-Lenaarts vanaf **9 u** tot **14 u**.
- Op de **Schans van Smoutakker** blijven we acties ondernemen om voor de vleermuizen een optimaal verblijf te scheppen. Dit doen we samen op **zaterdag 27 maart** om **9.30 u**. Afspraak aan de Schans van Smoutakker te Stabroek.

Hoogeind tegenover huisnr. 160.

- In 't **Asbroek** maken we tijdens de familiewerkdag op **zaterdag 20 maart** het wandelpad vrij. Ook worden de omgestoten info-borden en verdwenen wegwijzers in ere hersteld. Trefpunt om **9.30 u** aan de ingang 't Asbroek, Asbroeklaan in Schoten.
- In **Het Rood** beheren we op zaterdagen **6, 13 en 20 maart** en **17 april**, telkens om **9.30 u** (zie achterflap).

Voor drank en werkmateriaal wordt gezorgd. Stevig waterdicht schoeisel en eventueel boterhammen zelf meebrengen. Je bent méér dan welkom op onze werkdagen!

Lentewandeling in de Kooldries-Hoofsweer

De lente is in het land! In het bos moeten sommige bloemen en planten zich haasten, want ook de hoge bomen maken blaadjes en houden de zon voor zich alleen. We maken er een rustige wandeling van en genieten van de geuren en de kleuren die de Kooldries-Hoofsweer ons weer te bieden heeft. Trefpunt: **zondag 9 mei** om **14 u** aan de ingang van het natuurgebied Kooldries-Hoofsweer, Boudewijnstraat (ingang langs de Paepestraat achter de Cuveehoeve), Brecht - Sint-Lenaarts.

Excursie naar De Kuifeend en de Grote Kreek

Foto: Rafaël Delaedt.

De winter 2009-2010 was lang en streng. Sneeuw en ijs bedekten de

meeste waterplassen, gras- en akkerland, bossen, tuinen, ... allemaal plaatsen waar vogels in normale omstandigheden hun voedsel kunnen bijeenstellen.

Hoe reageren onze overwinterende vogels hierop? Hebben zij de koude, de sneeuw en het ijs overleefd? En hoe deden ze dat? Trokken ze weg of bleven ze ter plaatse? Allemaal vragen die we trachten te beantwoorden

tijdens de excursie naar De Kuifeend en de Grote Kreek op **zondag 7 maart**.

Afspraak aan het Natuur.huis om **9.30 u**. Daar beslissen we welke delen van het natuurgebied we zullen bezoeken. Warm schoeisel en kledij zijn noodzakelijk. Einde voorzien rond **12 u**.

Klimaatwandeling in de Oude Landen

Trek je wandelschoenen aan en sta stil... bij de klimaatverandering.

Wat betekent de klimaatopwarming voor onze natuur? Worden de Oude Landen droger of juist natter? Overwinteren atalanta's hier in

plaats van weg te trekken? Waarom worden mezen slanker? En krijgt de fitis het te warm?

In de eerste maanden van het jaar neemt de temperatuurverhoging sterker toe dan in de periode erna. Een lentewandeling is dus het ideale moment om samen op zoek

te gaan naar de sporen die de opwarming nalaat bij plant en dier.

Afspraakplaats: op **zondag 25 april** om **14 u** aan kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27, Ekeren.

Cursus natuurfotografie voor beginners en gevorderden

Een cursus, gericht naar iedereen die geïnteresseerd is in natuurfotografie, zowel beginners als gevorderden.

Na een korte theoretische inleiding over fotografie in het algemeen, krijg je meer uitleg over natuurfotografie. Een opsomming van de soorten natuurfotografie en het materiaal dat je daar telkens voor nodig hebt, alsook de verschillende technieken. Natuurfotografie is niet enkel vogelfotografie, maar ook: een libel, een bloem, een paddenstoel, landschappen, ...

Er zijn verschillende manieren om eenzelfde onderwerp in beeld te brengen: registratiefotografie en kunstofografie. Ook de mogelijkheden van FastStone Image Viewer worden belicht. De lessen worden gegeven door Walter Van Ginhoven en Rafaël Delaedt, beiden actief lid van de Fauna Flora Fotoclub Schoten en van Natuurpunt.

Voor leden is deze cursus gratis; niet-leden betalen € 24 (de prijs van een lidmaatschap). Het aantal deelnemers is beperkt, dus graag inschrijven vóór 13 maart in het

Foto: Rafaël Delaedt.

Natuur.huis. Afspraak op **donderdag 18 maart** en **donderdag 1 april** om **20 u.**, Natuur.huis, Steenstraat 25 in Ekeren.

Voordracht De getijdenwerking

Het getij, de beweging van eb en vloed in de zee. Dit is een verschijnsel dat door iedereen die ooit aan de kust is geweest, wel eens is gezien. Regelmatig komt het water omhoog en het zakt net zo regelmatig weer terug.

Het woord getij is, evenals het Engelse woord tide en het Duitse woord Gezeiten, afgeleid van het woord "tijd". Dit geeft al aan dat het getij onlosmakelijk is verbonden met de tijd. Dat is logisch als we bedenken dat de basis van de getijbeweging ligt bij de schijnbare bewegingen van de

maan en de zon om de aarde. Aangezien de bewegingen van deze twee hemellichamen zeer constant zijn, is het ritme van eb en vloed ook zeer constant.

Dit ritme is voor de meesten van ons een gegeven, een natuurverschijnsel dat er altijd is geweest en er ook altijd zal zijn. Toch is het vrij simpel te verklaren.

Afspraak op **zondag 7 maart** om **10 u** aan het e-paviljoen BASF (Scheldelaan tegenover ingang 6).

Wandeling in 't Asbroek.

De schat van 't Asbroek wordt hier prijsgegeven.

Wilde voorjaarsbloeiërs, gele gloed, pinksterblauw, klaterend water, aankomende zangers; waarom dit alles ver gaan zoeken als het dichtbij te vinden is? De gids zal je ogen en oren openen. Een wandeling om zeker mee maken.

Afspraak op **zondag 11 april** om **10 u** aan de ingang van 't Asbroek, Asbroeklaan in Schoten.

Vijverdag Vordenstein

Kennismaken met het leven in de vijver van park Vordenstein?

Dat kan op **zondag 30 mei** vanaf **10 u.** Met schepnet, emmer, fotobak, vergrootglas en zoekkaarten geven we de levende wezens van het zoetwater een naam.

Trefpunt: park Vordenstein, Horstebaan, Schoten

Plantendag in Wuustwezel

Op **zondag 11 april** houdt Natuurpunt Wuustwezel zijn jaarlijkse plantendag, dit keer met speciale aandacht voor insectenvriendelijke vaste planten.

Vanaf **9 u** kunnen de mensen op het kerkplein van Gooreind terecht voor een keuze uit allerlei voorjaarsbloeiërs, kruiden en andere vaste planten, bessenstruiken en klimplanten.

Vergeet je lidkaart niet!

Als lid van Natuurpunt word je extra verwend. Niet-leden betalen € 1,00 per persoon voor deelname aan de natuurwandelingen in één van onze natuurgebieden. Natuurpunt-leden en hun gezinnen mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen! Voor meer informatie over onze natuuractiviteiten kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, www.antwerpennoord.be.

Op stap met De Kuifleeuwerik

Jaarlijkse ledenavond

De jaarlijkse ledenavond vindt plaats op **zaterdag 20 maart** in Ons Huis, Villerslei 128 in Schoten. We beginnen met een aperitief om **17 u**. Om 18 u kunnen we genieten van een lekkere maaltijd en een glaasje wijn. Nadien nemen we de tijd om gezellig na te praten. Vergeet niet op tijd in te schrijven door storting van € 35 op rekeningnr.

BE08 1420 6694 8213 van De Kuifleeuwerik vóór 10 maart.

Het Vinne

Het Hageland biedt een haast onuitputtelijke rijkdom aan natuurschoon. Het provinciaal domein Het Vinne situeert zich op het grondgebied van de stad Zoutleeuw, gelegen aan de oostelijke rand van de provincie Vlaams-Brabant, tussen de steden Tienen en Sint-Truiden. Het Vinne behoort nog net tot de geografische streek van het Hageland. De echte vogelliefhebbers hebben de laatste jaren hun hart al kunnen ophalen, want vele zeldzame exemplaren bezochten Het Vinne voor een kortere of langere periode. Trefpunt: **zondag 11 april** om **8 u** aan het rondpunt in Wommelgem, einde rond 16.30 u.

Turnhouts Vennengebied

Het Turnhouts Vennengebied geldt als één van de mooiste van Europa in zijn soort. Natuurpunt wil het gebied terug in zijn oorspronkelijke staat herwaarderen (heideherstel). Door samenwerking met landbouwers (ruilpercelen) proberen we een zo

groot mogelijk aaneengesloten natuurgebied te behouden. De grote heideherstellingswerken waar we momenteel in het Vennengebied mee bezig zijn, kaderen in het Europees gecoördineerde Life-project. Trefpunt: **zondag 25 april** om **8.30 u** aan het rondpunt in Wommelgem, einde rond 16.30 u.

Vroegochtendwandeling in de Oude Landen

Goede tradities moeten in ere gehouden worden! Dus trekken we weer eens voor dag en dauw naar de Oude Landen. Het ontwaken van de natuur is een gebeurtenis die we niet zo dikwijls van dichtbij meemaken. Daarom doen we een extra inspanning om in het donker te vertrekken. Zo zijn we met het opkomen van de zon in de Oude Landen om het ontwaken van de verschillende vogels mee te maken, die nu het broedtijd is, zeker van zich zullen laten horen. Trefpunt: **zaterdag 1 mei** om **5 u**, kasteel Veltwijck in Ekeren, einde 9 u.

Natuureducatieve uitstap naar het havengebied

De Antwerpse haven is een internationale thuishaven voor vogels. Vanuit het zuiden trekken vogels naar hier om te broeden. Vogels uit het noorden komen overwinteren of bijtanken om dan weer verder zuidwaarts te trekken. Standvogels zoals de bergeend hebben in de haven een vaste thuis. Trefpunt: **zondag 16 mei** om **13.30 u** aan de kerk van Berendrecht, einde om 17 u.

Fietstocht naar het Markiezaat en Oesterdam

Op de overgang van het Zeeuwse getijdenlandschap naar het Brabantse zandlandschap ligt het Markiezaat, een bonte verzameling natuurgebieden. Ook voor vogels zoals grauwe gans, knobbelzwaan, buizerd, slechtvalk, ijsvogel en lepelaar, is deze omgeving een paradijs. We maken een fietstocht van ongeveer 45 km en genieten van de prachtige natuur in deze moerasachtige veengebieden. Vertrek carpooling naar de Oesterdam op **zondag 6 juni** om **9 u** aan het kruispunt Ertbrandstraat-Driehoek in Putte-Kapellen.

Meer info

Vergeet niet om voor alle activiteiten telkens picknick (voor activiteiten van een hele dag), drank, kijker en veldgidsen mee te brengen. **Legende:**

Activiteit voor het hele gezin

Wandeling

Fietstocht (fiets meebrengen)

Mogelijkheid tot kostendelend vervoer

Voor alle activiteiten van De Kuifleeuwerik kan je terecht bij Roger Huysmans, tel. 03-324.88.05 of 0485-92.58.53

Kapelse milieuweek in het kader van "duurzame energie"

In het kader van de Kapelse milieuweek, die dit jaar plaatsvindt van zaterdag 20 maart tot zaterdag 27 maart, richt Natuurpunt Kapellen voor de tiende keer op rij een quiz in. Vragen over natuur, milieu, gezondheid, algemene kennis en een leuke reeks doe-vragen komen aan bod. Quizliefhebbers worden verwacht vanaf **19.30 u op donderdag 25 maart** in

't Ertbrandje (boven de bibliotheek van Putte), Ertbrandstraat 239, Kapellen. Aanvang stipt: 20 u. Ploegen van max. 6 personen, kostprijs € 6 per ploeg.

Meer informatie en inschrijven bij sofie.vincke@kapellen.be of op het Administratief centrum, Antwerpse Steenweg 130, Kapellen, tel. 03-660.66.38.

Vlinderwandeling Elsenbos

Tijdens inventarisaties in het Elsenbos zijn, buiten de courante soorten, ook vlinders gevonden die als zeldzaam en zeer zeldzaam gecatalogeerd staan. Op **zondag 30 mei** gaan we op ontdekkingstocht naar deze vliegende schilderijtjes en naar wat hen aantrekt in dit stuk natuur.

Vertrek om **14 u** aan de parking aan de Frans Hotagstraat, Stabroek. Volg de wegwijzers.

Vogelwandeling op Bospolder en Ekerse Putten

De lente doet al zijn intrede maar hopelijk blijven de trekvogels, en dan vooral de watervogels, nog eventjes in het land vooraleer ze naar het noorden of hun broedgebieden trekken.

We brengen eerst een bezoekje aan de Bospolder waar we vanuit de kijkhut rustig kunnen genieten van de watervogels op de plas in

het midden van het gebied. Van daaruit trekken we verder naar de Ekerse Putten. Deze putten hebben een heel ander watersysteem zodat daar nog andere soorten zitten. Dus als we geluk hebben, zien we op onze wandeling, wat betreft eenden, min of meer alles wat er hier in onze regio ook maar te zien kan zijn. Voorkennis is niet nodig.

Wie documentatie, vogelgids of verrekijker heeft, kan die rustig meebrengen. Voorzie ook warm schoeisel en dikke kleren bij guur weer want van stilstaan krijg je kou!

Vertrek op **zondag 21 maart** om **14 u** aan de brug over de A12 aan het einde van de Vierkerkenstraat. Einde voorzien om 17 u.

Lentewandelingen in Het Rood

De natuur komt na een noodzakelijke rustperiode stilaan terug in actie. De eerste lenteteken verschijnen in de graslanden, het bosgedeelte en langs de Rode Beek. Tijdens de lente organiseren we twee wandelingen in Het Rood. Op **zaterdag 27 maart** kijken we naar de aangeplante bospartijen en bekijken de resultaten van het voorbije en de verwachtingen van het toekomstige beheer. In mei – juni krijgen de groene graslanden een blauwwitte schijn van gewone ereprijs, pinksterbloem, fluitenkruid en grasmuur. In de houtwallen bloeien trosulier, braam en meidoorn. Iedere plant verspreidt een typische geur. Op

zaterdag 22 mei ontdekken we die geuren en kleuren. Trefpunt:

Hoek Biartlei en Streepstraat, Kapellen, telkens om **14.30 u**.

De ingang van het begrazingsraster in Het Rood. Foto: Rafaël Delaedt.

Een natuurhistorisch bezoek aan Fort Sint-Filips

Het Fort Sint-Filips op de rechteroever van de Schelde bij Antwerpen kent een geschiedenis die teruggaat tot in de 16de eeuw. Op 10 oktober 1914 werd op dit fort de capitulatie van Antwerpen aan de Duitsers bevolen.

Foto: Richard De Nul.

Tegenwoordig bestaat het fort nog steeds maar is het grotendeels bedolven onder een berg zand. De lager gelegen delen staan onder water waardoor het niet aan te raden is om het fort langs de binnenzijde te verkennen. Verder heeft het ook te lijden onder de zware olie-industrie die op enkele honderden meters van het fort is gevestigd.

Benieuwd om meer over de geschiedenis van het fort te vernemen? Interesse om kennis te maken met de natuur rond het fort?

Afspraak op **zondag 4 april** om **9.30 u** aan de parking Lillo-Fort.

Vroege vogelwandeling in Het Wijtschot.

Een natuurlijk concert in Het Wijtschot.

Ludwig Von Beethoven deed veel wandelingen in de natuur. Veel van zijn werken werden geïnspireerd door zijn tastzin. De geelgors is één van zijn bekendste tonen voor de Vijfde Symfonie.

Dit is toch je grootste uitdaging om zonder doof te worden te luisteren naar jouw begintonen van je eigen levenslied. De prijs is vroeg opstaan op **zondag 9 mei**.

Afspraak om **6 u** aan de parking van de Vier Notelaars, Wijtschotbaan, Schoten.

Cursus Natuur in de Haven op Linkeroever

De voorbije jaren ontstonden grote nieuwe natuurgebieden aan de rand van het havengebied op Linkeroever als compensatie voor natuur die door opspuitingen of bedrijven verloren ging. Natuurpunt-WAL nodigt je uit op een unieke kennismaking met de natuur in de haven.

De natuurcursus bestaat uit tien bijeenkomsten op zaterdag. De eerste gaat door op **zaterdag 24 april**, de laatste in december, telkens van **9.30 u** tot **12 u** en biedt je informatie op maat met prima sprekers, busuitstappen, een leuke mix van fauna en flora, landbouw,

geschiedenis en toekomst, archeologie en heemkunde enz. Deelnameprijs € 30 voor leden van Natuurpunt en € 50 voor niet-leden. Schrijf nu snel in want de plaatsen zijn beperkt! Inschrijving via het secretariaat van Natuurpunt-WAL, tel. 03-722.15.37 (di/woe/vr) of havennat.lo@scarlet.be en door storting van het bedrag op rekeningnummer BE08 0013 4249 1013 met vermelding 'natuurcursus'. Voor een gedetailleerd programma kan je terecht op de website van Natuurpunt-WAL, www.natuurpuntwal.be.

Vroege vogels in het Mastenbos

Zorg dat je op **zondag 25 april** vroeg uit de veren kan om de natuur in zijn volle ochtendgloren te beleven. We vertrekken om **7 u** aan de hoofdingang en hopen heel wat gevederde vrienden in hun natuurlijke omgeving te ontdekken.

Standvogels vinden in die periode een partner om samen een veilig plekje op te zoeken en voor nageslacht te zorgen. Trekvogels legden heel wat kilometers af op zoek naar een geschikte broedplaats. Vinden al die vroege vogels wel een geschikte nestplaats? Zal er voldoende voedsel aanwezig zijn om hun kroost te voeden?

Deze en nog veel meer vragen worden beantwoord tijdens deze vroegochtendwandeling. Wie honger gekregen heeft van de ochtendlucht en wat wil napraten, kan dat tijdens een laat ontbijt of laat ons zeggen een vroege brunch in 't Kooike.

Inschrijving noodzakelijk in het Natuur.huis vóór 9 april. De bijdrage bedraagt € 10 voor niet leden, € 5 voor leden, te storten op BE68 0013 0096 7434 van Natuurpunt Kapellen. De inschrijving is pas geldig na storting.

Trefpunt: hoofdingang Mastenbos, Oude Galgenstraat, Kapellen.

Nachtegalenwandeling in de Oude Landen

Wist je dat in de Oude Landen één van de grootste populaties aan nachtegalen van Vlaanderen voorkomt?

De nachtegaal is een schuwe vogel die niet dikwijls gezien wordt; hij verstopt zich in kleine dichte bosjes en struwelen. De mannetjes komen eerst terug van hun zuidse overwintering, en richten een nestplaats in. Dan zingen ze om een vrouwtje te lokken. Wat niet wil zeggen dat ze

het voor het zeggen hebben, integendeel, het vrouwtje kiest meestal zelf haar partner. Hun zang is overwegend 's nachts te horen, maar ook overdag laten zij hun zang bewonderen. Wil jij ook genieten van de prachtige zang, dan moet je zeker met onze nachtegalenwandeling meegaan.

Afspraak op **zaterdag 8 mei** om **19.30 u** in de Oude Landen. Trefpunt: Kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27, Ekeren.

Kinderwandeling in de Kooldries-Hoofsweer

Het jaar 2010 is het jaar van de biodiversiteit. Ook wij doen mee! Op **woensdag 2 juni** kunnen kinderen vanaf 4 jaar kennismaken met biodiversiteit. We starten om **14 u** met een leuke wandeling in de Kooldries-Hoofsweer.

Daarna trekken we om 16 u met carpooling en fietsen naar het gemeenschapscentrum Jan vander Noot te Brecht om daar de muzikale voorleesvoorstelling "De Beek In De Bib" mee te maken. Maaïke Cafmeyer (Het Geslacht De Pauw, Aspe) en Frans Grapperhaus (cellist bij Roland, LOD) brengen de mooiste verhalen en gedichten uit groene

boeken. De voorstelling duurt 30 minuten, daarna krijgen alle kinderen het gloednieuwe biodiversiteitsboek "Roodwaternacht", bedacht door De Dagen, een cadeautje van de Provincie Antwerpen.

Omdat max. 30 kinderen kunnen deelnemen aan deze activiteiten, graag inschrijven in het Natuur.huis.

Trefpunt: de ingang van het natuurgebied Kooldries-Hoofsweer, Boudewijnstraat (ingang langs de Paepestraat achter de Cuveehoeve), Brecht – Sint-Lenaarts.

Laagste laagwater

2,5 dag na volle maan en nieuwe maan, krijgen we springtij: extra hoog hoogwater en extra laag laagwater.

Dankzij dat extra lage laagwater hebben we de unieke gelegenheid om op het Groot Buitenschoor tot op de zandbank in het midden van de Schelde te wandelen; in vogelvlucht gemeten ruim 1,6 km ver.

Afspraak op **zondag 2 mei** om **10 u** aan het e-paviljoen BASF (Scheldelaan tegenover ingang 6).

Tuinwandelen in Wuustwezel

Voor wie even wil ontsnappen uit de stress van elke dag is tuinieren de ideale bezigheid. Je tuin kan niet alleen een paradijs worden voor jezelf, maar ook voor talrijke dieren en planten!

Natuurpunt, in samenwerking met Velt Wuustwezel, helpt je graag een eindje op weg en organiseert speciale tuinwandelingen met diverse thema's. Op **zondag 30 mei** is het thema "wilde planten leren kennen". Een wilde tuin staat niet synoniem voor een wilde jungle met netels, bramen en stekende insecten. Talrijke inheemse wilde planten zijn waardevolle alternatieven voor de doorsnee cultivars. Je tuin(tje) zal snel meer vlinders en andere nuttige insecten aantrekken. En wie geniet er niet van vlinders? Afspraak: Wiezelo 61, Gooreind om **9.30 u**. Geef vooraf een seintje aan Gilbert Van Looveren, tel. 03-663.32.41, als je op deze wandeling aanwezig wil zijn.

Foto: foto-archief Natuurpunt Antwerpen Noord.

Roep je tuin uit tot natuurgebied

Tekst: Saskia Verbaenen & Ivo Wildiers

2010 is het jaar van de biodiversiteit.

Natuurlijk blijft Natuurpunt Antwerpen Noord vechten en werken voor het behoud en het beheer van natuurgebieden. Maar wist je dat, als we alle tuinen in Vlaanderen bij elkaar zouden kunnen brengen, ze het grootste Vlaamse natuurgebied van allemaal vormen? Elke tuinbezitter draagt dus een klein maar belangrijk stukje bij tot de biodiversiteit... Een onmisbare schakel daarin vormen de talloze kleine, vaak onzichtbare maar bedrijvige insecten. Een tuin die insecten welkom heet, verandert niet alleen in een boeiend en bloeiend microbedrijfje van leven, maar zorgt als voedselbron voor kleine zoogdieren en vogels ook voor het evenwicht in de natuur. Het vraagt minder werk dan je misschien denkt en een natuurlijke tuin is ook een lust voor het oog.

Met een paar aanpassingen wordt jouw tuin ook een paradijs voor vlinders zoals deze distelvlinder.
Foto: Ludo Hermans.

Kleine dingen die insecten waarderen

Om te kunnen gedijen in je tuin hebben vlinders, kevers, bijen, hommels en andere insecten voedsel, nest- en schuilgelegenheid nodig. Een aantal soorten zoekt er ook een geschikt plekje om te overwinteren. Het

Ook voor spinnen wordt de tuin aantrekkelijker.

Foto: Jean-Pierre Bonnel (FFFS).

basisingrediënt van een tuin waar insecten kunnen floreren, zijn planten en bloemen die hen kunnen geven wat ze nodig hebben. Het meeste bereik je met bloemen die op verschillende momenten bloeien. Zo zijn er van vroeg in de lente tot een heel eind in de herfst bloemen aanwezig. Insecten die van nectar of stuifmeel leven, hebben elk hun eigen favoriete plantensoorten.

Met de keuzes die je maakt, trek je bepaalde dieren aan en zet je de deur van je tuin open voor de natuur. Variatie in je tuin en de natuur waar mogelijk haar gang laten gaan, schept al heel wat mogelijkheden. Zo kan je in de herfst gevallen bladeren best grotendeels laten liggen: het creëert voor insecten een plaats om te overwinteren en het beschermt je planten tegen de winterkou. Uitgebloeide bloemen laten staan, valt niet alleen in de

smaak van insecten, zoals lieveheersbeestjes, rupsen en poppen van vlinders die erin overwinteren. Hongerige vogels pikken er ook maar al te graag een zaadje van mee... Ruim ook hoopjes takken in de tuin niet altijd op. Het zijn gedroomde plekjes voor insecten! Je gras minder vaak maaien is een ander punt op de insectenverlanglijst. Zo maak je trouwens meer kans op een grasveld vol bloemen, dat naast zijn insectenvriendelijke functie prachtig is om naar te kijken...

Als je wat meer kan doen...

Een haag van inheemse soorten zoals liguster, veldesdoorn of meidoorn in plaats van een schutting is een pracht van een thuishaven voor insecten (en een mooie nestplaats voor sommige vogels!). Als alternatief kan je een hek van hout of metaal laten

Wie houdt waarvan? Een paar lievelingsmenu's

- vlinderstruiken: lokken... inderdaad, vlinders!
- brandnetel: afhankelijk van de omstandigheden verschillende vlinders zoals atalanta, dagpauwoog, kleine vos, landkaartje
- besdragende struiken: bonte bessenvlinder of harlekijn
- pinksterbloem, look-zonder-look, judaspenning: oranjetip
- schermbloemen, klapprozen, paardenbloemen: zweefvliegen
- brem, akelei: hommels
- kamperfoelie, avondkoekoeks-bloem: nachtvlinders

Van heel wat tuinplanten worden varianten gekweekt met dubbele of gevulde bloemen. Ze zijn bedoeld als sierbloemen, maar bevatten weinig stuifmeel en hebben dus voor insecten amper waarde! Sommige planten en bloemen zijn giftig. Hou daar rekening mee bij je keuze als er kinderen in je tuin spelen.

overgroeien door een klimplant als de snel groeiende bruidssluijer of de wat tragere klimop. Planten die dienst doen als bodembedekker zijn een ander gedroomd biotoop voor heel wat insecten. Je kan bijvoorbeeld kiezen voor kleine maagdenpalm, bosaardbeien, klimop of loopkamdille. Met kruiptijd kan je bijen aantrekken. Als je toch dat handige paadje aanlegt, zorg dan meteen voor voldoende spleten tussen de stenen. Solitaire graafbijen zullen er misschien dankbaar hun nest in maken...

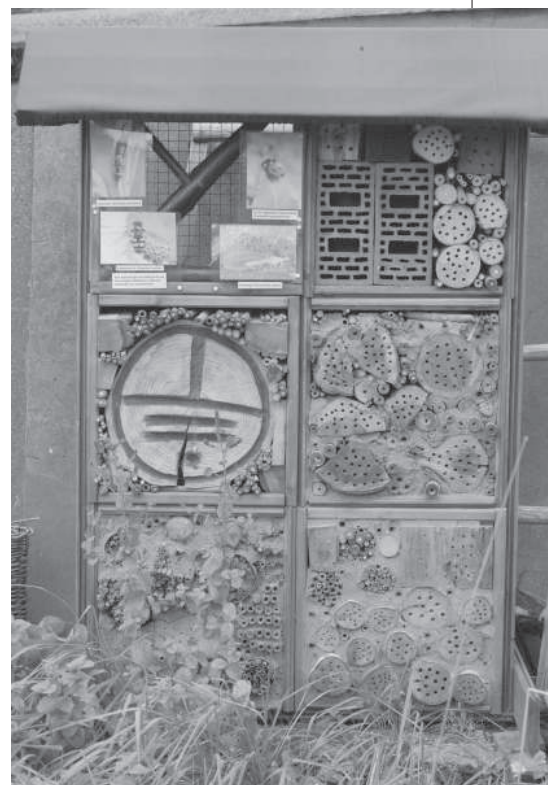
Solitaire bijen en hommels

Voor wilde of solitaire bijen en hommels creëer je al nestgelegenheid met een simpel blok hout op een warme, zonnige plek waarin je gaten boort. De diameter kan je variëren van 2 tot 12 millimeter. Voor de diepte kan je een 15-tal centimeter als maatstaf nemen. Zorg wel dat de gaatjes en ook de ingang mooi glad zijn, want de bijen kruipen achterwaarts uit de gangetjes naar buiten. Je gebruikt best geen vers grenenhout of vuren hout, want dan kunnen de gangetjes verstopt raken met hars. Ook sterk geurende houtsoorten zijn niet aan te raden. Niet verven of vernissen, omwille van de giftige stoffen, en geen glazen of plastic buisjes gebruiken, omdat die niet kunnen ademen.

Je richt de houtblokken best op het zuiden, want bijen houden van warmte. De blokken hoeven niet hoog te hangen. Onder een vensterbank of dakgoot zijn ze beschermd tegen de wind en de regen. Ook een samengebonden bundel rietstengels of bamboestokken is een goede nestplek voor wilde bijen (Japanse duizendknoop is niet geschikt, de stengels bevatten schadelijke stoffen). Aardhommels maken hun nest ook in een omgekeerde bloempot met wat droog mos, gedroogd gras of droge takjes.

De smaak te pakken

Al dat wriemelende leven in je tuin verdient het om van naderbij bekeken te worden. Trakteer jezelf op een goede loop en geniet met volle teugen van het microleven in je tuin. Ook kinderen zullen je tuinbewoners gefascineerd gadeslaan. Voor je het weet, laat de natuur je niet meer los...

Deze insectennestwand staat in de tuin van het Natuur.huis.
Foto: Rafaël Delaedt.

Aan de slag

Het boek 'Natuur in eigen tuin – Milieuvriendelijk tuinieren' van Machteld Klees is een compact basisboek met tal van nuttige tips. Te koop in de Natuur.winkel voor € 9.

Toch een plaag in de tuin? Vermijd chemische bestrijdingsmiddelen... Raadpleeg een boek over ecologisch tuinieren of kijk eens naar de informatiecampagne van de Vlaamse overheid op www.zonderisgezonder.be.

Een interessante website is die van Velt (Vereniging Ecologische Leef- en Teeltwijze): www.velt.be.

Voor adressen waar je wilde planten en kruiden of ecologische tuinproducten en zaden kan kopen kan je terecht in het Natuur.huis, tel. 03-541.58.25, antwerpennoord@natuurpunt.be.

Hieronder vind je een chronologisch overzicht van onze activiteiten. De praktische informatie staat bij elke activiteit vermeld tenzij er elders in dit blad meer aandacht aan wordt besteed.

Meer informatie kan je ook bekomen in ons Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55 of e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Voor de meest actuele informatie kan je ook op onze websites terecht: www.antwerpennoord.be en www.scheldeschorren.be.

De meeste activiteiten zijn gratis voor leden (tenzij anders vermeld). Niet-leden betalen € 1 voor activiteiten in onze natuurgebieden. Vergeet dus niet je lidkaart mee te nemen. Veel plezier.

maart

don 4	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nr.	zat 20	8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nr.
zat 6	8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nr.	zat 20	9.30 u, Kapellen, beheerwerken Het Rood, zie p. 20 & 32
zat 6	9 u, Brecht, werkdag Kooldries-Hoofswear, zie p. 20	zat 20	9.30 u, Schoten, familiewerkdag 't Asbroek, zie p. 20
zat 6	9.30 u, Kapellen, beheerwerken Het Rood, zie p. 20 & 32	zat 20	17 u, Schoten, ledenavond De Kuifleeuw, zie p. 22
zon 7	9.30 u, Antwerpen – Oorderen, excursie De Kuifeend en Grote Kreek, zie p. 20	zon 21	14 u, Antwerpen – Ekeren, vogelwandeling Bospolder en Ekerse Putten, zie p. 23
zon 7	10 u, Antwerpen – Zandvliet, voordracht 'De getijdenwerking', zie p. 21	don 25	20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, Natuur.huis, Steenstraat 25, vraag de agenda op in het Natuur.huis
zat 13	9.30 u, Kapellen, beheerwerken Het Rood, zie p. 20 & 32	don 25	20 u, Kapellen, milieukwis, zie p. 23
zon 14	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nr.	zat 27	9 u, Mechelen, Algemene Vergadering Natuurpunt, info Natuur.huis
zon 14	13.30 u, Brecht, starthappening openstelling Kooldries-Hoofswear, zie p. 9	zat 27	9.30 u, Stabroek, werkdag Schans Van Smoutakker, zie p. 20
don 18	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nr.	zat 27	14.30 u, Kapellen, wandeling Het Rood, zie p. 23
don 18	20 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuurfotografie, zie p. 21	zon 28	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nr.

april

don 1	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nr.
don 1	20 u, Antwerpen – Ekeren, cursus natuurfotografie, zie p. 21
zat 3	8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nr.
zon 4	9.30 u, Antwerpen – Lillo, natuurhistorisch bezoek Fort Sint-Filips, zie p. 24
zon 11	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nr.
zon 11	8 u, Wommelgem, uitstap Het Vinne, zie p. 22
zon 11	9 u, Wuustwezel – Gooreind, plantendag, zie p. 21
zon 11	10 u, Schoten, wandeling 't Asbroek, zie p. 21
don 15	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nr.
zat 17	8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nr.
zat 17	9.30 u, Kapellen, beheerwerken Het Rood, zie p. 20 & 32
zon 18	start Week van de Aarde, info Natuur.huis
don 22	Internationale Dag van de Aarde, info Natuur.huis

- zat 24 start cursus Natuur in de Haven op Linkeroever, zie p. 24
- zon 25 7 u, Kapellen, vroege vogelwandeling Mastenbos, zie p. 24
- zon 25 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nr.
- zon 25 8.30 u, Wommelgem, uitstap Turnhouts Vennengebied, zie p. 22
- zon 25 14 u, Antwerpen – Ekeren, klimaatwandeling Oude Landen, zie p. 20
- zon 25 slot Week van de Aarde, info Natuur.huis
- don 29 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 25 maart

mei

- zat 1 5 u, Antwerpen – Ekeren, vroegochtendwandeling Oude Landen, zie p. 22
- zon 2 10 u, Antwerpen – Zandvliet, laagste laagwater, schorrenwandeling, zie p. 25
- don 6 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nr.
- zat 8 8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nr.
- zat 8 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, nachtegale wandeling Oude Landen, zie p. 25
- zon 9 6 u, Schoten, vroege vogelwandeling Het Wijtschot, zie p. 24
- zon 9 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nr.
- zon 9 14 u, Brecht, lentewandeling Kooldries-Hoofswaer, zie p. 20
- don 13 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nr.
- zon 16 13.30 u, Antwerpen – Berendrecht, uitstap Antwerps havengebied, zie p. 22
- zat 22 8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nr.
- zat 22 14.30 u, Kapellen, wandeling Het Rood, zie p. 23
- zat 22 Internationale Dag van de Biodiversiteit, info Natuur.huis
- zon 23 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nr.
- zon 23 10 u, Antwerpen – Ekeren, spinnen en weven, zie p. 14
- don 27 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nr.
- don 27 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 25 maart
- zon 30 9.30 u, Wuustwezel – Gooreind, tuinenwandeling, zie p. 25
- zon 30 10 u, Schoten, vijfverdag Vordenstein, zie p. 21
- zon 30 14 u, Stabroek, vlinderwandeling Elsenbos, zie p. 23
- woe 2 14 u, Brecht, kinderwandeling Kooldries-Hoofswaer, zie p. 25

juni

- zat 5 8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nr.
- zon 6 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nr.
- zon 6 9 u, Kapellen, fietstocht Markiezaat en Oesterdam, zie p. 22
- zon 6 14 u, Antwerpen – Zandvliet, wandeling Groot Buitenschoor, info Natuur.huis
- don 10 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nr.
- zat 12 9.30 u, Schoten, familiewerkdag 't Asbroek, info Natuur.huis

De Bynnex-kijkers van Natuurpunt

10%
korting voor leden
van Natuurpunt

Oog in oog
Beleef de natuur
vanop de eerste rij

Bynnex Andes 8 x 42
niet-lederprijs: 197 euro
(incl. BTW)

Bynnex Everest 10 x 42
niet-lederprijs: 275 euro
(incl. BTW)

Verkooppunten

Natuurpunt-winkel Antwerpen Noord
Steenstraat 25 • 2180 Ekeren
03-541 58 25 • antwerpennoord@natuurpunt.be

Natuurpunt-winkel
Stationstraat 40 • 2800 Mechelen • 015-43 16 88
www.natuurpunt.be/winkel • winkel@natuurpunt.be

natuurpunt
natuurpunt.be

Natuur.huis, Natuur.documentatiecentrum en Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55

e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be

website: www.antwerpennoord.be

Van maandag tot en met vrijdag open van 10 tot 17 u.

BTW-nummer: BE 0429 415 832.

Contactpersonen

Bospolder, Ekers Moeras & Muisbroekbos: Willy Ibens (03-651.99.59), Marc Smolders (03-542.05.71) en Stefan Versweyveld (03-645.94.10)

De Kuifeend & Grote Kreek: Ludo Benoy (03-825.45.59)

Fort van Brasschaat: Filip Borms (0473-91.90.51) en Willy Ibens (03-651.99.59)

Galgeschoor & Groot Buitenschoor: Eddy Rottiers (03-775.00.22), Koen

Vanagtmael (03-541.60.04) en Frank Wagemans (03-651.44.67)

Het Rood: Paul Osterrieth (03-237.08.11) en Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Het Wijtschot: Leo Claessens (03-646.94.81) en Rafaël Delaet (03-658.92.24)

Hoekse Beemden: Freddy Heye (03-636.00.41)

Huzarenberg: Harry Van der Horst (03-568.15.78)

Kooldries-Hoofswaer: Rudi Bosschaerts (03-636.38.62)

Opstalvalleigebied: Guy Leys (03-569.00.38)

Oude Landen: Willy Ibens (03-651.99.59), Guy Leys (03-569.00.38) en Fons Vervoort (03-647.18.70)

Ruige Heide: Guy Leys (03-569.00.38)

Schans van Smoutakker: André D'Hoine (03-664.02.42)

't Asbroek: Hugo Koens (03-658.01.09)

Werking Beleid: Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Werking Kerkuilen: Fons Vervoort (03-647.18.70)

Werking Kuifleeuwerik: Roger Huysmans (03-324.88.05)

Werking Natuur- en Milieueducatie: Annie De Koninck (03-664.92.36)

Werking Vleermuizen: Filip Borms (0473-91.90.51)

Werking Vogels: Bram Vogels (0496-44.77.93)

Werking Berendrecht, Zandvliet en Lillo: Guy Leys (03-569.00.38)

Werking Brasschaat: Johan Neegers (03-653.22.03)

Werking Brecht: Freddy Heye (03-636.00.41)

Werking Ekeren: Rit Van Damme (03-248.12.65)

Werking Kapellen: Marie-Paule Schelfout (03-665.11.01)

Werking Schoten: Hugo Koens (03-658.01.09)

Werking Stabroek: Harry Van der Horst (03-568.15.78)

Werking Wuustwezel: Marc Vanbrabant (03-669.88.07)

Natuurpunt Antwerpen Noord is een regionale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Dat betekent deel uitmaken van een grote vereniging met meer dan 87.000 gezinnen die in Vlaanderen meer dan 18.000 ha natuurgebied beheert.

Lid worden

Lidgeld per gezin: € 24. Te storten op rekeningnr. BE77 2200 3405 7342 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel **Natuur.blad** als **Natuur.ruimte**. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuur.winkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 7 een abonnement op **Natuur.ruimte** nemen. Te storten op rekeningnr. BE77 2200 3405 7342 met vermelding van je lidnummer, naam en adres.

Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren

Brasschaat vzw

Floris Verbraekenlei 32

2930 Brasschaat

tel. 0473-48.48.97

e-mail: peeters.m@skynet.be

Giften

Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 30 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten op BE56 2930 2120 7588 met vermelding 'project 3797 Antwerpen Noord'.

Natuur.ruimte is het driemaandelijks ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Noord.

Werken mee aan dit nummer:

Rudi Bosschaerts, Iris Buermans, Rafaël Delaet, Ilse De Schutter, Freddy Heye, Ewoud Lamiral, Hans Marijns, Hubert Michielsen, Mart Pauwels, Kathleen Quick, Koen Vanagtmael, Rit Van Damme, Johan Vandewalle, Saskia Verbaenen, Sofie & Stefan Versweyveld, Bram Vogels, Ivo Wildiers.

Illustraties en foto's:

Jean-Pierre Bonnel, Rafaël Delaet, Richard De Nul, Guido De Prins, Ilse De Schutter, Raymond De Smet, Fauna Flora Fotoclub Schoten (FFFS), foto-archief Natuurpunt Antwerpen Noord, Frank Goossens, Ludo Hermans, Dragutin Lacko, Guy Leys, Kathleen Quick, Jan Rose, Dirk Swaenen, Koen Vanagtmael, Walter Van Ginhoven, Bart Vannieuwenhuysse, Pascale Vantieghem, Jeanine Van Waelderden, Bram Vogels.

Foto voorpagina:

De gladde slang is één van die zeldzame soorten, maar komt nog wel voor in de Kalmthoutse Heide. Foto: Jan Rose (FFFS).

Foto achterpagina: In het voorjaar schieten massaal veel zaailingen van Amerikaanse vogelkers op in Het Rood. Kom jij helpen hen uit te trekken?

Foto: Ilse De Schutter.

Opplage: 4.500 exemplaren

Natuurvoedingswinkel
De Groene wijzer

Joris Crikemans en Maria Verbraeken
 Molenweg 18 te Brasschaat Mariaburg

**Gespecialiseerd in
 biologische voedingswaren**

**groot assortiment
 gedroogde vruchten
 losse noten & muesli**

Tel 03 664 73 85 Fax 03 605 18 92 Open: Di-Vr 8:30u tot 18u za 9u tot 17u
 zondag en maandag gesloten

www.degroenewijzer.be

DECATHLON
 ANTWERPEN
SPORTS MEGASTORE

Polderbier

Je kan nog steeds ons **Polderbier** verkrijgen in de Natuur.winkel. Een flesje kost € 1,30, een bak Polder is verkrijgbaar voor € 28,50. De geschenkverpakking (een houten bakje met vier flesjes en een glas) is een echte aanrader en kan je krijgen voor € 11,20. Alle prijzen zijn inclusief statiegeld.

Motorland is een sterke Europese organisatie van onafhankelijke vakhandelaars in tuingereedschap en tuinmachines die door hun gezamenlijke aankoopkracht topmerken aan concurrentiële prijzen aanbieden, in combinatie met de zekerheid en service eigen aan de vakspecialist.

**De zekerheid van de juiste
 keuze aan de juiste prijs.**

**Scherp geprijsde topmerken.
 Gespecialiseerd advies.
 Service gegarandeerd.
 Ook verhuur van tuinmachines.**

MOTORLAND VERBEKE **MOTORLAND EYCKERMAN**

UW SPECIALIST IN TUINMACHINES

MOTORLAND EYCKERMAN: Kapelsesteenweg 127 • 2180 Ekeren • Tel.: 03 646 22 88 • Fax: 03 645 43 62 • info@eyckerman.be • www.eyckerman.be
MOTORLAND VERBEKE: Deinsesteenweg 59 • 9031 Drongen • Tel.: 0499 20 20 20 • Fax: 03 645 43 62 • info@motorlandverbeke.be • www.motorlandverbeke.be

De natuur in Het Rood heeft je nodig!

We zijn er van overtuigd dat zelf natuurgebieden in beheer nemen de beste garantie is voor duurzame veiligstelling van natuurwaarden nu en voor de toekomst. Ook Het Rood is een schatkamer van biodiversiteit. Deze schatkamer verder uitbouwen is slechts mogelijk door ontzettend veel beheerwerken. Hiervoor is jouw hulp meer dan welkom! Kom je mee beheren in Het Rood op zaterdagen 6, 13 en 20 maart en 17 april?

We garanderen een prettige werksfeer! Samen bestrijden we de Amerikaanse vogelkers. Na je deelname zal je nog intenser genieten van de natuur in Het Rood. Tot dan!

Trefpunt: Ingang centrale dreef, Streepstraat, Kapellen vanaf 9.30 u. Pijlen wijzen de weg mocht je later komen!